

a.s./85

AMATÉRSKÁ
SCÉNA

4 Kčs

1

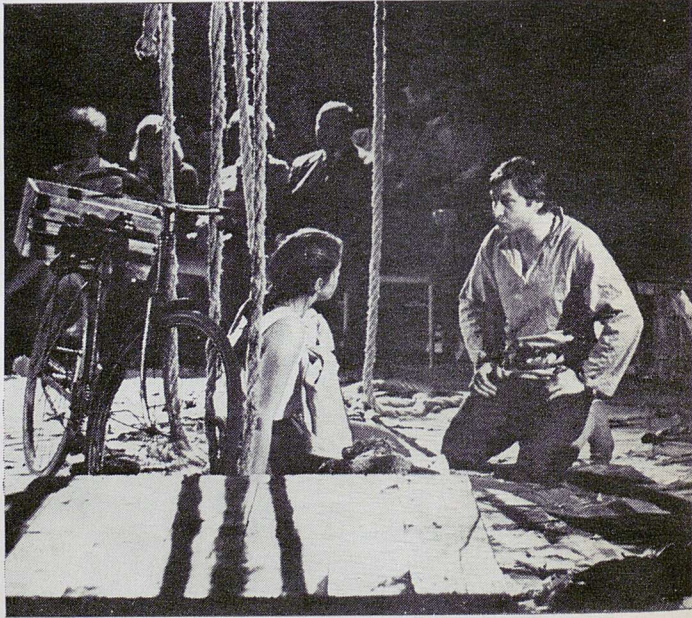
028 862/6x
m. blue aug
+ bsc cenf roken

SVITAVY 1984

Je potěšující skutečnost, která se jasně potvrdila na dvanáctém ročníku národní přehlídky ruských a sovětských divadelních her ve Svitavách, že zájem o dramaturgii našich východních sousedů stále vzrůstá. A co je hlavní, mezi mladými soubory. Ve Svitavách to potvrdily i soubory D pro 111 z Českých Budějovic – Gogolovy Mrtvé duše, Divadelní soubor domu kultury z Krupky – Ostrovského Bouře, divadlo Lucerna kulturního domu města Prahy – Katajevo Kvadratura kruhu, Šupina MKS z Vodňan – úprava Dunskeho, Fridovy a Mittovy filmové povídky pod názvem Johanka 1920 a soubor Iris z Prahy 6 – Rolečkové úprava Historie o kralovici Vasiliji zlatovlasém.

(mg)

● VÝZVA ÚV SČDO K ROZVOJI INICIATIVY A ZÁVAZKOVÉHO HNUTÍ NA POČEST 40. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ

Na slavnostním zasedání ústředního výboru Svazu českých divadelních ochotníků při příležitosti patnáctého výročí založení této zájmové organizace, které se konalo v říjnu loňského roku, byla vyhlášena výzva Svazu k rozvoji iniciativy a závažkového hnutí na počest 40. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. Ve výzvě se praví:

Letošním rokem vstupujeme do období 40. výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu s hitlerovským fašismem a postupného osvobozování území naší vlasti slavnou Sovětskou armádou. Ústřední výbor KSC, ústřední výbor Národní fronty a vláda ČSSR k tomuto výročí vydaly Provolání, v němž se obrátily ke všem pracujícím a občanům naší země s přesvědčením, že na počest výročí rozvinou novou iniciativu a tvořivou aktivitu, aby byly úspěšně splněny úkoly XVI. sjezdu KSC.

Stranou této aktivity nezůstávají ani divadelní ochotníci a amatéři loutkáři. Ústřední výbor Svazu českých divadelních ochotníků se plně připojuje k Provolání a současně vyzývá všechny členské ochotnické a loutkářské soubory, aby svou angažovanou a kvalitní práci na počest 40. výročí osvobození Československa přispěly k realizaci vytyčených úkolů v oblasti zájmové umělecké činnosti.

Ústřední výbor vyzývá členské soubory, aby uzavřely k výročí nové socialistické závazky, aby aktivně přistupovaly k vyhlášené soutěži divadelní a občanské aktivity, v níž by se mělo široce rozvinuté závažkové hnutí maximálně projevit.

Tato aktivita by měla směřovat nejen ke zkvalitňování umělecké tvorby našich souborů a ke zvýšení jejich aktivity v občanském životě, ale měla by rovněž vést k vyšší míře účasti členstva na činnosti svazových orgánů a na akcích, které Svaz realizuje.

(ps)

● PRVNÍ PLÉNEM KLUBU SČDO

V březnu 1984 schválil ÚV SČDO statut Klubu režisérů SČDO. Přípravný výbor Klubu pak připravil jeho činnost a svolal první členské setkání, které se uskutečnilo při příležitosti Národní přehlídky vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou.

Plénem Klubu se sešlo 6. října 1984 v divadle Krakonoš ke svému rokováni. Zahájil jej dr. M. Kyška, předseda ÚV SČDO. Zdůraznil význam a poslání Klubu v oblasti vzdělávání, jak je to v souladu se stanovami SČDO. Apeloval na členy Klubu, aby byli příkladní v ochotnické práci ostatním členům Svazu.

Přípravný výbor informoval plénem mj. o tom, že byly navázány kontakty s UKVČ a Divadelním ústavem, pokud jde o vydávání odborných materiálů. Je připravena náplň informačního bulletinu Klubu, který má umožnit styk členů Klubu s orgány SČDO. Plénem schválilo plán práce a rozpočet Klubu pro rok 1985. V plánu jsou pravidelná setkání členů nejméně dvakrát do roka. Při těchto setkáních plánuje Klub semináře na téma: Problematika inscenování v netradičním divadelním prostoru, Psychologie a pedagogika v ochotnickém divadle, Práce s dospělými a práce s dětmi, Návrh osnovy režisérských škol.

V plánu je také spolupráce s Klubem scénografů SČDO, která započala již letos na Hronově a pokračovala i ve Vysokém nad Jizerou přednáškou a seminářem vedeným arch. Zd. Pavlem na téma: Principy současné scénografie.

Členové Klubu režisérů navštívili společně představení hry N. V. Gogola Revizor v podání souboru z Meziměstí, zúčastnili se veřejného hodnocení představení a v semináři rozebírali otázky spojené s režijněscenografickou koncepcí inscenace. Diskuse ukázala, že tyto problémy zůstanou patrně delší dobu základním tématem vzájemného kontaktu Klubu režisérů a Klubu scénografů.

Klub sežisérů hledá formy spolupráce s Krajskými kulturními středisky, jde o informace o jejich publikačních záměrech. První materiál, který chystá Klub režisérů k vydání, je stručný přehled dějin divadla, jde o přednášky dr. Šimáčkové z režisérské školy SČDO.

Vedení režisérské školy informovalo plénem o zhlédnutých absolventských představeních i o tom, že ÚV SČDO připravuje přehlídku nejzdařilejších absolventských představení v roce 1985.

V závěru jednání schválilo plénem předsednictvo Klubu režisérů ve složení: dr. Zdeněk Kokta (Olomouc), předseda; František Tomásek (Brandýs nad Labem), tajemník; Marie Neradová (Bystřice u Benešova); Ivana Kozubová (Chotěboř); Dušan Zakopal (Ostrava).

V nastávajícím období půjde zejména o to, aby se členové Klubu zapojili do přípravy jednotlivých vystoupení pro soutěž monologů a dialogů O pohárek SČDO a do přípravy inscenací jednoaktových her pro soutěž vrcholící v roce 1986. Členové Klubu se ve svých souborech zapojí do oslav 40. výročí osvobození ČSSR.

Klub režisérů SČDO má zájem sdružit všechny ty, kteří mají o ochotnickou režisérskou práci opravdový a trvalý zájem, kteří členství v Klubu budou chápat jako odpovědný vztah k amatérskému divadlu. Přihlášky pro zájemce jsou k dispozici u Marie Neradové, Bystřice u Benešova 390, PSČ 257 51.

DUŠAN ZAKOPAL

Do jubilejního roku

Letošním rokem vstupujeme do období čtyřicátého výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu s hitlerovským fašismem a osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou.

Ideály, z nichž se zrodila naše svoboda a socialistická přítomnost, jsou živým odkazem. Z něho čerpáme sílu a rozhodnost v každodenním úsilí o všestranný rozvoj socialismu, o rozkvět naší vlasti. Obětivý zápas proti fašismu a boj za nové, spravedlivé společenské zřízení přinesl své plody. Československá socialistická republika je dnes vyspělým, dynamicky se rozvíjejícím státem spravovaným pracujícími lidem. Je svobodným domovem rovnoprávných národů a národností, jež svorně žijí a pracují na jejím území. Je pevnou součástí socialistického společenství, sil pokroku a míru. Praví se v úvodu Provolání k čtyřicátému výročí osvobození.

Kvalitní a poctivá práce ve prospěch společnosti je nejlepším vyjádřením úcty a vřelého vztahu k odkazu národně osvobozenického zápasu bojovníků za naši svobodu a socialistický dnešek. V této práci naplníme smysl oslav historického jubilea. Nejde jenom o rozvoj materiálně výrobní základy, vědy a techniky, ale i o růst socialistické uvědomělosti, kultury a vzdělanosti lidu. V tvořivé činnosti lidu má naše společnost své nejslavnější, stále se obnovující, nevyčerpatelné zdroje. Je proto třeba rozvíjet aktivitu pracujících jak ve výrobním procesu, tak v celém společenském životě.

Z tohoto hlediska má zájmová umělecká činnost mládeže a pracujících významné poslání v socialistické společnosti. Je pozitivní silou, která pracujícím umožňuje podílet se na tvorbě kulturního bohatství společnosti a je nedílnou součástí socialistického způsobu života i významným prostředkem rozvíjení tvořivých sil lidí.

Proto je třeba, zejména v nastávajícím roce, prohloubit ideové kvality a společenské sepětí zájmové umělecké činnosti s výstavbou socialismu, v souladu se specifickými možnostmi jednotlivých uměleckých oborů a žánrů. Zkvalitnit dramaturgickou práci souborů a ovlivňovat žádoucím směrem tvorbu tak, aby byla hluboce pravdivá a působivě spojená se současným životem, celospolečenskými potřebami a úkoly, proletářským internacionálním. Dosáhnout intenzivnějšího veřejného uplatnění a využití zájmové umělecké činnosti zejména funkčním zapojením s politickoorganizačtorskou a kulturní činností v místě působnosti kolektivu a v nejbližším okolí. To vyžaduje mj. zkvalitnit, konkrétněji zaměřit a koordinovat odborně metodickou péči tak, aby nešlo jenom o účast souborů, kroužků a jednotlivců na přehlídkách a soutěžích, ale především o jejich angažovanost při zabezpečování kulturní náplně oslav.

(re)

Nástup do posledního válečného roku byl bohatší o naději, že válka konečně skončí porážkou fašismu. Nikoliv, nešlo o naději, na začátku roku 1944 to už byla jistota. Rudá armáda — a s ní 1. čs. armádní sbor — osvobozovala jedno slovenské místo za druhým. Svidník, Bardejov, Spišské Podhradie, dnešní Nálepko (tehdy Vondriš), Spišská Nová Ves, Poprad, Liptovský Hrádok, Liptovská Poruba, Liptovský Peter a mnoho, mnoho dalších.

A ani domácí odboj na začátku roku 1945 nestál stranou, naopak, množily se sabotáže, rostl počet partyzány zničených mostů a železnic, dopravujících zbraně na frontu, zvyšovala se činnost, která působila armádě a policii „velkoněmecké říše“ velké potíže. Ale i dál umírali bojovníci proti fašismu v koncentračních táborech, i dál byli nevinní odsuzováni k smrti. Válka přece jen ještě řádila. Přírovnání k dokonávající šelmě, která kope kolem sebe, je zcela oprávněné.

Samopalníci Ivana Hundy prožívali koncem roku 1944 a začátkem roku 1945 vzácné chvíle klidu na řece Ondavě, u Svidníku. A přece všichni byli nervózní, jakoby rozechvělí, nedočkaví. Vždyť už byli v Československu a domov se ozýval čím dál silněji. Navíc ještě ta vánočka — každý z nich dostal kus české vánočky. Zajíeli pro ni příslušníci týlu na Volyň, kde jich pořádnou dávku naplekly ženy a matky vojáků, které v té oblasti zůstaly. A vánočka, to není jen tradiční pečivo, ale také symbol míru.

Anička Benešová, takřka důvěrně známá každému čtenáři knihy Ludvíka Svobody Z Buzuluku do Prahy, nám ve svém pražském bytě vyprávěla o svých válečných silvestrech. V roce 1943 byla s kamarádkou Květou, rovněž radistkou, přidělena tanku, pověřenému zvláštním průzkumným úkolem, k jehož zahájení bude vydán zvláštní rozkaz. Těsně před půlnocí byla akce odvolána. Tak si v klidu popráli do nového roku šťastný návrat domů. Ovšem nevyšlo to. Konec příštího roku trávila Anička Benešová ještě ve vojenském, ve vesnici Ladomirová u Krajné Poliany, jako velitelka radiostanice. Radisté přinesli tehdy vršek smrčku, který jejich velitelka ustrojila a v besedě s těmi dvanácti Volyňáky a Ukrajinci vzpomínala Anička Benešová na rodný Český ráj a slibovala: „Provedu vás, chlapci, Prahou a ukážu vám vesnici, kde jsem se narodila.“

Vladimír Šimek mi ukázal pouzdro na cigarety s prostrčeným víkem. Jako v románu. „Ta mi zachránila život.“ Později však byl přece jen těžce raněn a nový rok 1945 vítal v nemocnici.

Kurt Markovič, barytonista, sehnal koncem roku kdesi akordeon a v každé volné chvíli, však těch odpočinkových chvil bylo opravdu málo, hrál a hrál. Blížil se domov...

Sigi Hladík, všeučebec, ovládající snad všechny nástroje včetně akrobaticky stepujících nohou, vzpomínal na svůj nejhorší okamžik: při náletu, který prožil při pracovní návštěvě s rodiči v cizině, zahynula jeho matka a všichni spolupracovníci. Naživu zůstal jen on a jeho otec, s nímž, ani ne čtrnáctiletý, odešel do Buzuluku. S otcem prošli celou anabází z Buzuluku do Prahy. Ale vzpomínal také na silné zážitky při vstupu na osvobozenou půdu vlasti. Patřil k nim také koncert kamaráda Samuela Flora. Hrál tehdy Čajkovského houslový koncert. Jako dnes si na to Sigi Hladík ještě teď vzpomíná. „Přes spáleniště, přes krvavé řeky“ — začínalo prozařovat slunce.

A opět otevíráme červené polorozpadlé desky, v nichž plukovník v záloze Erich Reiss uchovával písemnosti z dob bojů. Mezi nimi je i několikastránkový text druhého hudebně recitačního pásma Přicházíme k vám ze Sovětského svazu s poznámkami konferenciéra a recitátora. Písmo je vybledlé, místy už skoro nečitelné.

Je tam i čtverečkový list papíru, na němž si konferenciér napsal několik slov na zahájení:

„Kamarádi! Přinášíme vám od 1. československého armádního sboru bratrský frontový pozdrav! V... části našeho programu bude provedena literární montáž Přicházíme k vám ze Sovětského svazu. V této montáži, kterou jsme připravili pro domov, snažili jsme se vyjádřit to, co jsme viděli v Sovětském svazu za války a tím chceme podle svých sil přispět ke vzájemnému pochopení a přátelství sovětsko-československému. Autor montáže: por. Nejedlý. Text napsal: npor. Mareš. Účinkuje symfonický orchestr a vokální skupina. Sóla zpívají: svob. Florová, vojín Markovič. Recituje: rt. Reiss. Řídí por. Nejedlý.“

Pásma zahájila sovětská hymna a slova recitátora:

Přicházíme k vám z velikého Sovětského svazu, jemuž vděčí národ za navrácení slunečných dnů svobody, k jehož mohutné a spravedlivé paži s nadějí vzhlíží malí a ohrožení, jenž krví svých nejlepších synů nechal rozžářit červánky rána po dusné a krvavé noci. Přišli jsme přes Ural, kde mamutí závody hučely železnou písni vítězství. Přes volžské roviny a nekonečné donské stepi, přes bouřlivý Dněpr a staroslavnou kolébku slovanství — bílý Kyjev, přes stovky dědin — spálených a pobořených nepřítelů, přes hluboké lesy a bezedné bažiny západních končin, přes skály a horské prameny.

Přinášíme vám pozdravy této veliké a krásné země. Pozdravy psané krví a dýmem. Pozdravy, ve kterých nahmátnete strašlivé jizvy, způsobené hnědými hordami, nadlidskou statečností obránců a tiché, úporné hrdinství mnohamiliónového granitového týlu.

Přinášíme vám pozdravy armády osvoboditelky, slavné Rudé armády, která svou hrudí zachytila zákeřný úder mířený německým fašismem na

svobodu lidstva. Která v nejkrutějších bojích proti přesile nesklonila svůj bojový prapor, odrazila lupiče a vrahy, po tisících je kladla na planinách Sovětského svazu a zachránila svět před novou potopou svou lví chabrostí.“

Jednotlivá recitační čísla odpovídala obsahu recitačních vložek. Písň se zpívaly rusky, původní texty a recitace byly české. Hudební vložky tvořily většinou známé písňe: Píseň smělých, Píseň o Stalinovi, Píseň o Moskvě, Zítřka ráno za svítání, Bouřné a zlovestné mraky, Jdi, jenom jdi, Vzpomínka z fronty, Všichni za vlast, Píseň dělostřelců, Letecká, My v boj jdeme za slávou, Večer na rejdě, Jezdecká kozácká, Uprostřed temných lesů, Samovary samopaly a symfonický pochod Víta Nejedlého Vítězství bude naše, do něhož byla zamontována písň S námi zpívá celá země.

Takřka hymnická slova o vztahu k Sovětskému svazu, óda na Stalina, na Moskvu a její bojovníky končila první část montáže.

V druhé části vzdal autor čest bojovníkům, Rudé armádě, vzpomněl na partyzány, „strašné v nenávisti, velké spravedlnosti“. Po fanfárách pak následoval slib:

„Až vyměníme pušky za perličky a kosa, půjdeme dále spolu, věrně přimknuti druh k druhu. Tak je to nutno, aby veselý šum ve školách Kyjeva nebo Bratislavy nebyl přerován výbuchy bomb, aby šťastný smích milenců neztluhl ani pod perlami Abcházie ani pod duby Polabí, aby svobodně mohli pracovat pod Hoverlou jako na výzkumných stanicích v Ledovém moři. Aby nikdy cizí ruka nesáhla na naše štěstí.“

Proto budeme žít ve společné práci, nezapomínající společných bojů, abychom uhájili mír dětí, mír světa, mír věků.“

Skladba trvala skoro tři čtvrtě hodiny. Měla premiéru 21. září 1944 v polním lazaretu v Poljance u Krosna. Hned po premiéře se dělaly drobné úpravy, tam se též rozhodlo, že příště budou recitovat dva členové souboru.

Den po premiéře přišel rozkaz, aby hudební četa odeslala osmnáct mužů do pole. Další den dalších dvanáct (mezi nimi byl i Erich Reiss).

V Československu bylo pásmo provedeno poprvé 11. prosince 1944 ve vsi Ladomirová, asi 7 km od Krajné Polany. Pro Víta Nejedlého to byl, na osvobozené půdě Československa, koncert první a poslední. Přímý účastník, houslista a pak dirigent symfonického orchestru Samuel Flor o tom říká:

„Po krátké přestávce jsme začali montáž. Začátek byl normální, Vít dirigoval, klidně se ovládá. Ale v druhé polovině náhle strašlivě zbledl. Opřel se levou rukou o pult a mechanicky dirigoval dále. Při závěrečné části recitace A tak zachráníme mír dětí, mír světa, mír věků, dirigoval pravíci široce rozmáhlými pohyby, levicí držel na prsou, Vít Nejedlý dirigoval naposled.“

PŘÍSLIB DO BUDOUČNOSTI

Národní přehlídka ruských a sovětských divadelních her v provedení amatérských divadelních souborů z České socialistické republiky se konala ve Svitavách již podvanácté. Při jejím zahájení jsme si připomněli, že tento jediný tematický festival amatérského divadla v ČSSR byl založen ve snaze obohatit dramaturgii souborů o ideově přínosné a umělecky podnětné texty jak z ruské klasiky, která patří k jednomu z hlavních inspirativních zdrojů moderního českého divadla, tak, a to především, o vrcholná díla současné sovětské dramatiky, přinášející často nové a potřebné, v původní české tvorbě z různých příčin jen obtížně se prosazující či zcela chybějící pohledy na etickou problematiku života socialistické společnosti.

Průběh loňského ročníku přehlídky dal uspokojivou odpověď na otázku, zda léta citlivě prosazovaná snaha vyvolala mezi amatéry žádoucí odezvu. Dramaturgie festivalu byla tentokrát výsledkem výběru z celé řady podnětných představení, díky tomu mohla přinést nejen skutečně reprezentativní přehled titulů, ale registrovat i nejcennější vývojové trendy současného amatérského divadla.

Lidové divadlo JKP ROH Svitavy zahájilo přehlídku inscenací pozoruhodného textu Valentina Rasputina *Žij a pamatuj*. Aktuální protiválečné poselství hry nebylo v Křešově nastudování traktováno v obecné rovině, režie nechala zaznít společenskému tématu prostřednictvím citlivého vyjádření konkrétních osudů. Přestože v přehlídkovém představení překryl místy konkrétnost přílišný patos a neautentická emotivnost, byl základní ideový přístup zcela zřetelný a obsah díla byl sdělen bezesbytku.

Držitelem putovního poháru A. P. Čechova se stal soubor Šupina z Vodňan za inscenaci *Johanka 1920*. Východiskem dramaturgické a režijní práce Františka Zborníka byla filmová povídka Dunského, *Frida a Mitty Sviť, sviť, má hvězdo*. Tragický příběh herce Umremase, který v složitém a proměnlivém porevolučním vývoji společnosti osvědčuje věrnost pozitivnímu etickému ideálu, byl Šupinou inscenován prostředky antiiluzivního, metaforického divadla s překvapující invencí a zároveň s maximální odpovědností k tématu. Vzniklo tak představení výjimečně podnětné, překvapující zralou prací s výrazovým arzenálem moderního divadla a jednotným stylem.

Zborník přebírá a tvořivě přehodnocuje některé postupy zobrazení, s nimiž pracují tzv. netradiční autorská divadla. Jde o divadelní názor upřednostňující ve významové struktuře představení dramatický obraz. Ani v *Johance 1920* není hlavním zájmem režiséra vytváření dramatických situací prostřednictvím mnohostranného propracování vztahů a motivací jednotlivých jevištních postav, ale tvorba metaforicky bohatých, dynamicky rozvíjených obrazů, které jsou komponovány v celek podle principů montáže. V takto bohatě strukturovaném textu představení je zvyrazněna obraznost na úkor přímého slovního pojmenování.

Budování jednotlivých obrazů je podřízeno práci s totálem jevištních prostředků, ovlivňuje scénografické řešení, práci s hudbou a ruchy a způsob tvorby jevištních postav. Proměnlivost prostředí v inscenaci, jež je výsledkem tohoto postupu, je zároveň tematizována, ryze divadelně a přitom ideově jednoznačně je tak zobrazena proměnlivost složitých revolučních časů, která je vztažena ke konstantnímu postoji hrdiny. Zaslouženě oceněné představení potvrdilo, že dlouholetá Zborníkova tvorba se souborem Šupina patří k největším hodnotám současného českého amatérského divadla.

Zkušený ansámbl Divadla pro 111 z Českých Budějovic se pod režijním vedením

Antonína Bašty pokusil o obtížnou, ale přitom ideově a stylově tak dráždivou předlohu, jakou je vrcholný Gogolův román *Mrtvé duše*. Použitá dramatizace Z. Hedbávného doznala řady dalších změn, diktovaných snahou osvědčit v inscenaci souborem deklarovaný princip hry a hravosti. Představení je vedeno ve vzácné jednotné groteskní stylizaci a opírá se o několik zralých hereckých výkonů (především J. Chada jako Čičikova a Z. Zahradníčka jako Líbeznického). Z inscenace je zřetelný základní ideový záměr, totiž snaha vypovědět o stále přežívající čičikovštině, mechanice a důsledcích jejího společenského působení a skrze to o její nebezpečnosti. Rada dílčím způsobem fungujících gagů a vtipných nápadů však vypadává z celku představení a závažně porušuje jeho dějovou logiku. Tato úlitba deklarované hravosti ve svých důsledcích poškodila sympatickou inscenaci, která by při větší tvarové kázní a důslednosti mohla zřetelněji prokázat kvalitu vyspělého souboru a být i více práva předloze.

Dramaturgickou lahůdkou přehlídky slibovala být inscenace souboru Iris OKD Praha 6 *Historie o královci Vasiliji Zlatom*.

vlasem. Jednak proto, že šlo o představení určené především dětskému publiku a v kontextu přehlídky už tím výjimečně, jednak díky jeho originální předloze, kterou je anonymní ruský rukopis knížky lidového čtení. Jevištní přepis Evy Rolečkové zdůraznil naivitu předlohy ve vztahu k realitě (příběh Vasilije zkoušený hereckou skupinou je zámkou pro řešení osobních vztahů herců, a naopak, tyto vztahy se promítají v interpretaci královského příběhu) a vytvářel předpoklady pro rafinovaný dramatický obraz, jehož obsah by mohl značně přerůst ideový výměr předlohy. Žel, přehlídková repríza byla tak poznamenána nervozitou, že základní syžetové plány nebyly dostatečně diferencovány hereckými prostředky a celek utonul v dějovém a významovém zmatku. Největší hodnotou představení, kromě scénáře, byl nakonec skladatelský a muzikantský výkon Václava Rolečka.

Divadlo Lucerna KD Praha, laureát přehlídky z roku 1981, potvrdilo inscenací *Katajevovy Kvadratury kruhu* snahu volit a inscenovat sovětské hry tak, aby oslovovaly především mladé publikum. Aktuální přechod dnes již klasického Katajevova textu ne jako společenské komedie, ale jako groteskní morality, se promítlo i do dramaturgických úprav, umožňujících ve výsledku zhodnotit problematiku etické postoje postav nejen slovním odsouzením, ale zejména smíchovou reakcí publika. Snaha po převedení významotvorných prvků z úrovně slovního jednání do dramatického obrazu byla důsledná jak ve scénografickém řešení (M. Kališ), v němž stísněný zmatek studentského pokoje osvojen akcí postav vytváří zároveň obraz stísněného zmatku v jejich myšlení, tak v konkrétní režijní (P. Scherhauser) a herecké interpretaci. Herci své postavy vytvářejí sice s kritickým odstupem, ale s tou mírou osobní angažovanosti a věrohodnosti, která bezpečně vede ke komediálnímu efektu. Odvážný přístup k předloze a precizní práce ve všech slož-

Lidové divadlo JKP ROH Svitavy — V. Rasputin: *Žij a pamatuj*

kách představení způsobily, že i v dnešním společenském kontextu, značně odlišném od sovětských 20. let, kdy hra vznikla, působí dílo, ve shodě s autorovým původním záměrem, jako účinný satirický obraz rozporu mezi proklamacemi socialistické morálky v soukromém životě a měšťáctvím pozměněným životním způsobem.

Vyjádřit aktuálně a divadelně působivě smysl inscenované předlohy se ani přes sympatické úsilí nepodařilo beze zbytku divadelnímu souboru z Krupky, který se zahltl tak obtížným úkolem, jakým je vrcholné drama A. N. Ostrovského *Bouře*. Dramaturgická úprava, redukující text z rovin obrazu společenských poměrů na především privátní příběh Káti Kabanové a jejího manželství, ochudila potenciální významovou bohatost díla zejména o možné symbolické plány. Tím byly vytvořeny předpoklady, aby v občas bezradné režijní a herecké interpretaci zazněly namísto společensko kritických více melodramatické momenty, vycházející z dobové konvencionality textu. Ani některé talentované herecké výkony a slibně vyložené dílčí pasáže nepřehlušily ve vyznění inscenace rozpaky nad základním přístupem k předloze.

Důkazem překvapivých tvůrčích možností dnešního českého amatérského divadla a znamenitou pointou soutěžní části přehlídky bylo představení Divadelního studia Maštov, dosavadního účastníka festivalů vesnických souborů. Maštovští si troufli na obtížný, filozoficky i esteticky komplikovaný text litevského autora Kazyse Saji Býk Klemens, metaforickou, v symbolickém plánu složitě konstruovanou, o etnografická východiska se opírající jevištní legendu o rozkladné síle majetku a o moci peněžních vztahů, narušující přirozený řád lidského bytí. Složitá a četná dramaturgická úskalí předlohy překonal soubor otevřenou upřímností, důvěrou ve schopnost jeviště říkat složitě věci přímočaře a jednoduše, a konečně takovým etickým zanícením pro výpověď, které účinně rezonovalo se základním etickým laděním hry. Tento jen zdánlivě naivní přístup umožnil výhodně prezentovat herecké schopnosti početného ansámblu a zakrýt jeho herecké nedostatky, interpretace se vyhnula nebezpečí spekulativnosti a velmi poctivými prostředky směřovala ke sdělení očistného obsahu hry.

Mnohostranná tvůrčí osobnost vedoucího souboru Vladimíra Valeše, který se pod zdařilou inscenaci podepsal jako dramaturg, režisér, scénograf, autor hudby a herec, slučuje v sobě širokou poučenost vývojem českého divadla s neúnavnou schopností samostatně a osobitě vytvářet ve složitých podmínkách začínajícího souboru náročná a umělecky zralá představení, jímž snad lze vytýkat technické nedostatky, ale rozhodně ne bezobsažnost a nedostatky názoru na svět a na divadlo.

Přehlídku uzavřelo nesoutěžní vystoupení hostujícího slovenského souboru Hviezdoslav ze Spišské Nové Vsi s inscenací Vampilovova *Staršího syna*.

Dramaturgicky reprezentativní výběr myšlenkově podnětných textů, přítomnost mladých souborů, které se s téměř autorským úsilím snažily prostřednictvím těchto textů vyjádřit k naší současnosti a spontánní, vesměs pozitivní odezva této snahy ve vždy naplněném hledišti umožňují hodnotit dvacátý ročník přehlídky jako zdařilý výsledek dosavadních snah českého amatérského divadla o osvojení si bohatství ruské a sovětské dramatiky a zároveň jako zavazující příslib do budoucnosti.

JAN VEDRAL

Divadlo Lucerna KD Praha 1 — V. Katajev: *Kvadratura kruhu*

Soubor D pro 111 České Budějovice — N. V. Gogol: *Mrtvé duše*

Divadelní soubor Iris OKD Praha 6 — E. Rolečková: *Historie o královi Vasiliji zlatovlasém*

Divadelní studio OB Maštov — Kazys Saja: *Býk Klemens*

FOTO BOHUMIL ŠVACH

K nedožitým šedesátinám Jiřího Beneše

V lednu 1985 by se dožil šedesátí let Jiří Beneš. Nedožité životní jubileum a víc než sedmiletý odstup od jeho smrti umožňuje alespoň částečně zhodnotit jeho dílo věnované ochotnickému divadlu. Jeho předčasný odchod přerušil nedokončenou práci a ukázalo se, že řada problémů za Benešova života probojovaných, se v ochotnickém hnutí vrací, jako by se zdánlivě zapomenulo na to, co bylo vykonáno a co bylo plánováno a připraveno.

Usilování Jiřího Beneše bylo zaměřeno na tři základní okruhy. První byl časopis Amatérská scéna, jemuž stál jako vedoucí redaktor v čele až do své smrti. Dále to byla organizační práce pro ochotnické hnutí a konečně vlastní režisérská tvorba, úsilí kritické a autorské.

Jen pouhým nahlédnutím do prvních ročníků někdejšího Ochotnického divadla se současným přirovnáním k ročníkům počátku šedesátých let a konečně k číslům posledních ročníků sedmdesátých let, lze jednoznačně zjistit, jakým vývojem časopis prošel. Od osvětářského měsíčníku po časopis, který cílevědomě směřoval k tomu, aby byl obrazem ochotnického snažení, tribunu, na níž se tříbily názory na smysl a poslání ochotnického divadla i jeho organizaci. Časopis byl zbudován tak, aby byl i dokumentem o vývoji a proměnách ochotnického divadla. Jiřímu Benešovi se podařilo vytvořit stálý okruh spolupracovníků z řad ochotníků i profesionálních divadelních umělců a teoretiků. Časopis a jeho redakční rada cílevědomě plnily tři základní funkce, které Jiří Beneš pokládá za základní. Šlo o naučně vzdělávací část, tedy odborné divadelní, ovšem s neustálým akcentem na specifickou ochotnické divadelní činnosti, určující smysl ochotnického divadla v rozvíjející se moderní socialistické společnosti. Není náhodou, že celé pasáže tištěné v Amatérské scéně, byly shodně formulovány do Zásad rozvoje ZUČ, na kterých se shodly v roce 1972 jak orgány státu řídící v CSR kulturu, tak hlavní organizace, které zřizují ochotnické soubory.

Druhá funkce časopisu byla dramaturgická. Za všechno úsilí, které časopis v tomto směru pod vedením Jiřího Beneše udělal, nutno zvlášť připomenout dvě ojedinělé akce. První byla příloha, vycházející v šedesátých letech pod názvem Repertoár malé scény. Časopis tak pohotově reagoval na prudký rozvoj takzvaných divadel malých forem po roce 1962. Druhou ojedinělou akcí byla příloha nazvaná Dramaturgická příručka pro ochotnické soubory. Vycházela ve třech dílech v ročnících 1969 až 1971. Druhý díl byl věnován hrám pro děti a třetí nazván Podněty a doplňky, když první díl byl věnován takzvanému kmenovému ochotnickému repertoáru. Vznikla tak ojedinělá knížka se základními údaji o hrách, o autorech včetně stručného obsahu děje jednotlivých her.

Třetí funkce časopisu byla dokumentární. Jiří Beneš záměrně shromažďoval v časopise dokumentaci o ochotnickém hnutí. Bez jednotlivých ročníků Amatérské scény se neobejde nikdo, kdo se chce poučit o vývoji ochotnického divadla po druhé světové válce. Jsou zde zachyceny a hodnoceny všechny Hronovy, rozvoj všech přehlídek v ČR – je tak dokumentována jistá zákonitost v poválečném vývoji této formy se-

tkání ochotnických souborů. Zachycena je éra bývalé Soutěže tvořivosti mládeže, Soutěže vesnických souborů, která skončila v roce 1959, vznik Národních přehlídek, nová Soutěž vesnických a zemědělských souborů od roku 1970, včetně Národních přehlídek v Žebráku a ve Vysokém nad Jizerou. Dokumentovány jsou přehlídky v Bruntále, Napajedlích, Krnovské divadelní máje a Národní přehlídky ruských a sovětských divadelních her ve Svitavách. Jsou dokumentovány inscenace, které v průběhu let byly něčím zajímavým v ochotnickém divadle. Jsou zachyceny slovem i fotografií inscenace špičkových souborů, vývoj vztahu zřizovatelů k souborům, spolupráce s profesionálními umělci, vývoj metodické a vzdělávací činnosti. Jsou zachyceny rozvíjející se mezinárodní vztahy, jsou dokumentovány i osobnosti v ochotnickém divadelním hnutí. Nelze pochopitelně vyjmenovat vše, co časopis cílevědomě během let pro historii shromáždil.

Stejně není dost dobře možné na této ploše rozebrat, jak Jiří Beneš časopis utvářel, ač i to by pro další jeho vývoj mohlo být inspirativní. Jiří Beneš totiž vedle toho, že byl novinářem, byl aktivním ochotníkem. Ochotnické divadlo miloval, žil v jeho středu a byl patrně nejznámější osobou mezi ochotníky v celé republice. Měl tak velmi blízko k radostem, starostem, ale i potřebám ochotníků.

Už z toho, co bylo řečeno, plyne i Benešův zájem o organizační otázky ochotnického hnutí. Jeho význam při budování poradních sborů jako aktivů, které mají být prodlouženou rukou zařízení kulturní správy na straně jedné a mluvčím ochotníků a jejich požadavků na straně druhé, není zdaleka doceněn. Jeho aktivita, nápady, fantazie a energie při řízení Ústředního poradního sboru pro divadlo by sama o sobě byla materiálem pro samostatný článek. Nešlo jen o ústřední akce přehlídkové, ale o obsah a metodiku řízení a ovlivňování celého hnutí, šlo o otázky vzdělávací, vydavatelské, o využití přehlídek a setkání ochotníků jako škol amatérského divadla.

Ústřední poradní sbor pod vedením Jiřího Beneše byl nesmírně agilní orgán, který aktivně a ovšem ne vždy bezkonfliktně pomáhal Ústavu plnit jeho úkoly, ale také prosazoval zájmy ochotníků i souborů. Jiří Beneš vyžadoval vždy konkrétní odpovědnost za převzatý úkol. Památka jsou jeho slova, že ochotnické divadlo lze ochotnický hrát, ale nelze ho ochotnický řídit a ovlivňovat. Dodnes je na tomto úseku mnoho dluhů. Chybí solidní a objektivní průzkum

v této oblasti ZUČ, chybí promyšlený a hlavně navazující systém vzdělávání ochotníků, často je hnutí ovlivňováno náhodnými změnami v osobách, pracujících v kulturní správě od okresů přes kraje až po ústředí.

Na půdě Ústředního poradního sboru pro divadlo vznikla také myšlenka ochotnické zájmové organizace. Přípravě, vzniku a práci ve Svazu českých divadelních ochotníků věnoval Jiří Beneš mnoho energie. Jeho představa o SČDO byla jasná: využít zájmu ochotníků, jejich doslovné lásky k divadlu a vůli obětavě pracovat k tomu, aby byl rozšířen okruh lidí, kteří bez ohledu na čas jsou ochotni vytvořit nemalá díla. Vývoj SČDO, i když není bez problémů, mu dal zapravdu. Vznikla soutěž monologů a dialogů o Pohárek SČDO, soutěž jednoaktůvek, akce k Roku českého divadla, scénografická a režisérská škola, rozsáhlá brigádnická pomoc při přestavbě Národního divadla, soutěž aktivity, vydavatelská činnost a nespočet dalších společných akcí s krajskými a okresními kulturními středisky.

V této souvislosti nelze nepřipomenout Benešův podíl na vzniku Kruhu přátel Jiráskova Hronova, z jehož iniciativy došlo ke zřízení Klubu mladých v Dřeviči. Tradici, která je ozdobou vzdělávací části posledních dvanácti ročníků Jiráskových Hronovů.

Jiří Beneš byl aktivním ochotníkem, zkušeným a poučeným režisérem a řadu svých představení dovedl ke skutečnému uměleckému tvaru. I tato skutečnost ovlivňovala všechno, co pro ochotnické divadlo dělal. Ještě víc se tato souvislost projevovala v jeho kritické činnosti. Jiří Beneš se podílel na vybudování tradice kritiky ochotnických představení. Nebyla to věc zdaleka tak jednoduchá v poválečném vývoji ochotnického divadla. Kritika, či spíš hodnocení ochotnických představení jak přezívalo z UMDOC, bylo značně formální svým bodovým systémem. Jiří Beneš, který navazoval na Františka Kubru, se spolutvořil o to, aby ochotnické divadelní představení bylo řádně rozebráno, jednotlivé soudy argumentovány tak, aby se diskuse o představení stala základem pro přímé poučení tvůrců, případně alespoň podnětem k přemýšlení nad vlastní divadelní činností.

Nejde spočítat všechna místa, soubory či přehlídky, kde všude byl Jiří Beneš porotcem, diskutoval a učil. Byl nesmlouvavý k nepravdě, diletantství, k lajdactví a lidsky laskavý všude tam, kde šlo o opravdové tvůrčí úsilí, byť třeba troskotající pro nedostatek sil či neodhadnutí velikosti inscenačního úkolu. Jeho autorita byla mezi soubory značná, jeho názory byly vždy brány vážně. Spoluvytvářel tak něco, co pokládáme dnes za samozřejmost. Že totiž ochotníci jsou schopni přijímat kritiku jako málokdo. Jiří Beneš i spoluvytvářel etiku práce porotce. Jak ve vlastní dokonalé přípravě, tak v účtě k práci souboru.

Vždy chápal široké spektrum významu ochotnické divadelní činnosti, v němž inscenace sama je jen jednou ze složek tohoto významu. I v tomto je Benešův odkaz stále živý.

V závěru je možno jen připomenout Benešovu činnost spisovatelskou, ať už jako autora či upravitel divadelních her, tak studií historických (Včerejšek, dnešek a zítřek ochotnického divadla), metodických (Zkušenosti z ochotnické praxe) či o mladém divadle (Studio mladých).

Chťel jsem však připomenout hodnoty, které zůstaly jako odkaz Jiřího Beneše, českého redaktora, kritika, ochotníka, ale především člověka.

ZDENĚK KOKTA

Touha po nevšedním zážitku

Od amatérských přehlídek se často očekává, že budou „slavnostmi“, přeceňuje se, že se na nich sejde „to nejlepší“, co se v daném oboru za poslední sezónu urodilo. Od jubilejních ročníků se totéž očekává měrou několikanásobnou. Tento povrchní laický předpoklad vede nutně ke zklamání. Jeho nositelé nedovedou většinou docenit význam přehlídky jako pracovního setkání a mnohostranného dialogu lidí, které sblíží stejný tvořivý zájem. Je tu ovšem ale: i my, kteří přijíždíme pro neopakovatelnou atmosféru pracovního života přehlídky, přijíždíme s touhou po nevšedním uměleckém zážitku. Důvod je jednoduchý: mnohokrát se udál – přednášeč nám dokázal odkryt tajemství textu, které jsme si předtím ani neuvědomili, soubor objevil sílu básníka, na kterého jsme už pozapomněli...

Jenže – vývoj amatérského umění se nepodřizuje výrocím. A tak po odeznění mladší kategorie přednesu prózy a dokonce obou kategorií přednesu poezie na XXX. ročníku Hviezdoslavova Kubína, celoslovenské přehlídky amatérského uměleckého přednesu, bylo divákům trochu smutno. Slyšeli mnoho kultivovaných, často i solidně vystavěných výkonů, zajímavých, i když někdy pro interprety až příliš náročných textů. Bylo možné je pozorně vyslechnout, ale těžko bychom některý z nich označili za tvořivý čin, který se v naší paměti udrží dlouhou dobu. Známe tuto situaci z českého přednesu – obměň se generace a nová, nastupující nejen nemá sugestivitu a zkušenosti té předchozí, ale vypadá to, jako by se z jejích výbojů nedokázala ani poučit. A tak v přednesu poezie bylo nejsilnějším zážitkem vystoupení nesoutěžící Soni Behulové na večeru věnovaném Hviezdoslavovi, kde přednesla jeho báseň Ráchel. Zvítězila s ní na HK před dvěma lety a tentokrát kromě nadšeného potlesku posluchačů za ni sklídila vřelá slova uznání od národního umělce Vojtěcha Mihálíka.

Už několik let se na Kubíně ukazuje, že současný slovenský přednes je silnější

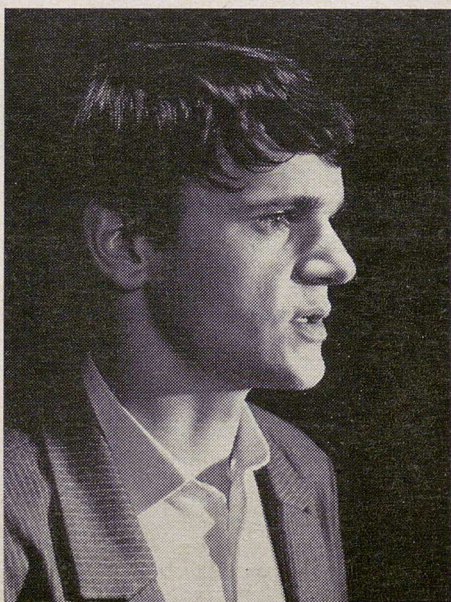
Faux Pas Nitra — A. S. Puškin: Cigáni

v próze než v poezii. Dokonce se ozývají hlasy, že osobnosti jako Behulová nebo Linetová byly spíše výjimkou. I když je pochopitelně třeba brát je s rezervou, letošní ročník jako by potvrdil pravidlo, a to ve starší věkové kategorii přednesu prózy, v níž porota, tak skoupá na ceny v ostatních kategoriích, udělila hned tři první, dvě druhé a jedno třetí místo, byť soutěžilo pouze osm přednášečů. Jedno z prvních míst získal obdivuhodným výkonem Peter Zemaník, o němž jsme už v referátě o loňském HK

psali jako o interpretovi velkých schopností. Po loňském Márquezovi si opět vybral jihoamerického autora J. Cortazára – povídku Leto se strhující podmanivou atmosférou. Zemaník je mistrem rozlišování jemných významových posunů v próze, silným osobnostním vkladem dokáže postihnout všechny roviny i podtext příběhu a současně k nim zaujmout vlastní hodnotící stanovisko. Mnohem celistvější a hlubší výkon než v minulém roce podala další vítězka Dagmar Šelepáková, která přednášela úry-

Dagmar Šelepáková

Peter Zemaník

Viera Štróblková

vek z románu J. Cigera-Hronského Jozef Mak. Za studii by stála její promyšlená a odvážná úprava textu, která jí umožnila podat sevřený výkon s jasnou myšlenkovou linií. Podobně s radikálními dramaturgickými škrty pracovala i Viera Štrábová, která také získala první místo. Udržela tak svůj přednes Zweigova Listu neznámej na ostří vypjaté citovosti, aniž by sklouzla do sentimentu. Dokázala přitom gradovat příběh i vyjádřit lidskou velikost hrdinky.

Výraznými interpretačními činy byly i výkony ostatních oceněných: S. Jančoviče, který přednášel sci-fi povídku L. Genyera Búrka a vydra, E. Karhanové v Hemingwayově Starci a moři a J. Slugeně v Marquézově povídce Najkrajší utopenec na svete. A tak všichni jmenovaní způsobili, že poslední odpoledne přehlídky, v němž tato kategorie soutěžila, se stalo jejím vrcholem a vtisklo XXX. ročníku HK pečeť neopakovatelnosti.

Přehlídka divadel poezie, jichž se tu představilo pět, byla charakterizována maximálně rozdílnými přístupy k textu i inscenování, přičemž většina souborů nepostrádala nápaditost a osobitost, ale žádnému se nepodařilo své záměry jednoznačně naplnit.

Loňský vítěz HK, Divadlo za múrom Zlaté Moravce, si zvolilo za východisko svého Lunaparku myslé montáž z díla tří básníků vzdálených v čase i poetice – Ferlinghettiho, Lautréamonta a Perece. Velice subjektivní výpověď na rozhraní snu a reality o nejistotách a ohrožení člověka podporovalo scénické zpracování: uzavření interpretů i diváků do igelitového stanu. Smělý záměr a nápaditá koncepce se však dostaly do rozporu s nepřesným citem pro míru použitých výlučných prostředků a s nedostatečnou technickou vybaveností a schopností účinkujících.

Ze stejného – Západoslovenského – kraje bylo nitranské divadélko Faux Pas, které uvádělo Puškinovy Cigány. Dvojice velice schopných interpretů nevyužila věčné aktualnosti Puškinova obrazu o velikosti a krutosti svobody a předvedla na scéně půvabný romanticko-lyrický obrázek o vzniku a konci jedné lásky. Atmosféru vytvářely dobře zpívané variace na cikánské písně, rušily popisné akce. Jakékoli napětí, které by zasáhlo spokojeně sedícího diváka, chybělo.

Srsaté a upřímně provokující bylo představení Plnou parou souboru Piate koleso

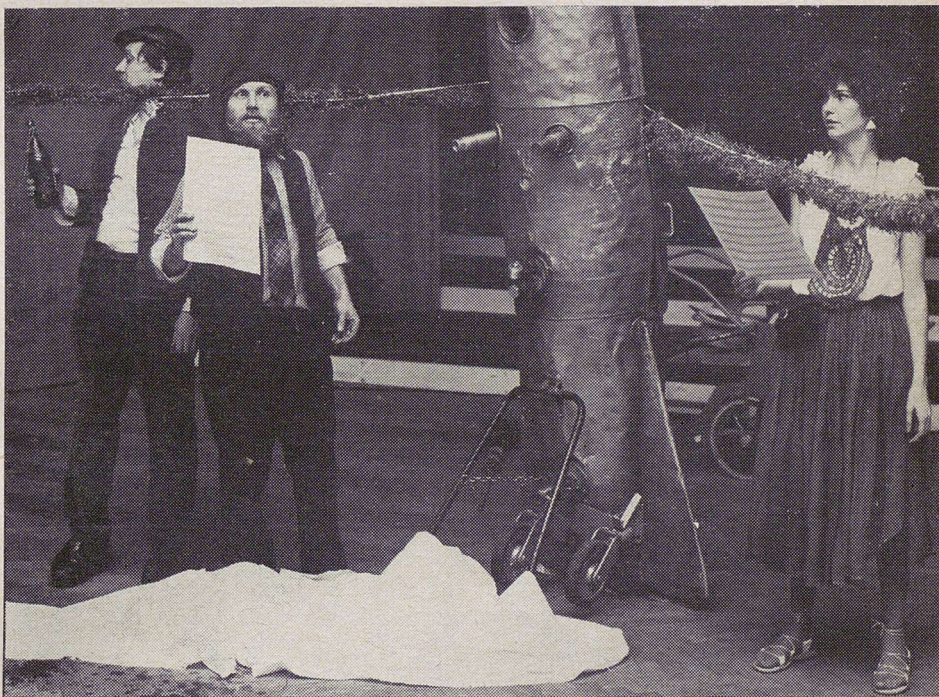
z Lučenec. Svůj název si vybrali a scénář vytvořili z poezie osobitého protiměstského básníka B. Cendrarse. Škoda, že tříčlenný soubor s činoherní hereckou zkušeností, jakoby vytvářel prostředí, situace a postavy, takže poezie se neustálým demonstrováním vytrácela. Problematická interpretace, prozaizace a ztráta rytmu způsobily, že se představení stalo sympatickým a zpočátku i zajímavým, leč nenaplněným gestem.

Na Slovensku je mnohem živější než u nás problém interpretace národních klasiků. Jednak se neustále ozývají hlasy, které až trochu staromilsky vyžadují od recitátorů, aby tak často nesahali třeba po překladové literatuře, ale aby si vybírali z domácí literární klenotnice. Jednak – a to je zajímavější, smptatičtější a trochu i záviděníhodné – sólisté i divadla poezie klasiku minulého století často volí ze skutečné vnitřní potřeby. Na jubilejním HK se sešly hned dvě inscenace klasické poezie. V obecné poloze, s obecným vztahem

k současnosti a tedy nevzrušivě uvedlo Divadlo poezie při střední hotelové škole v Kežmarku poezii J. Kráľa a J. Botta pod názvem Zvony o slobode. Výslednému význění nepomohla ani skutečnost, že soubor vládne kultivovanou řečí i pohybem a že má cit pro rytmus i kolektivní práci.

Hlavní cenu přehlídky si odvezlo Plastic-ké divadlo z Bratislavy za inscenaci P. O. Hviezdoslava Kain. Soubor, který za třináct let své existence vychoval řadu předních slovenských přednášců a patří k nejznámějším divadlům poezie i v Čechách, ještě nikdy na HK nevítezil. Letos si cenu odvezl za vysokou kulturu důkladně promyšlené inscenace, která ze všech představení působila nejucelenějším dojmem. Působivost však narušovalo, že se nepodařilo nenásilně stylově propojit epické a dramatické pasáže textu, rozhodnout se pro jednotnou míru iluzivnosti, takže představení divákovi více přiblížilo příběh než morální podobenství, které je jím sdělováno.

VÍTĚZSLAVA ŠRÁMKOVÁ

Piate koleso Lučenec — Plnou parou

LISTOPADOVÉ VZPOMÍNÁNÍ

Na ty, kteří nás opustili navždy, bude pro nás, členy divadelního souboru Krakonoš ve Vysokém nad Jizerou tím bolestnější, čím krásnější životní pouta nás pojila se zesnulým Josefem Tomešem — Krakonošem. Přišel mezi nás v roce 1969, kdy v roli hajného Štětivce se zapsal do paměti a srdcí všech diváků i členů souboru.

A pak plných patnáct let s námi prožíval všechny události, které zařadily vysoké ochotníky jako spolupředatele Národních přehlídek vesnických a zemědělských divadelních souborů. Jako první Krakonoš vítal z balkónu divadelní budovy soubory ze všech českých krajů a s touto postavou pána krkonošských hor doslova splýnul. V úloze dobrého hospodáře a hostitele se staral pečlivě o pohodu všech lidí kolem v rušném přehlídkovém týdnu. Přijíždějící soubory nejen důstojně vítal (na každého zapů-

sobila statná postava a zvučný hlas), ale zároveň se s nimi i přátelsky loučil a to jeho upřímné „přijďte zas pobejt“, brali všichni jako pozvání zavazující.

Zvláště se těšil na soubory z Moravy; snad pro to krásné rodinné zázemí, které mu po celý společný život dokázala vytvořit jeho žena, kterou si k nám „na hora“ přivezl z jižní Moravy. Jistě měla na jeho povahu a vztah k lidem vliv i příroda, kterou vnímal citlivou duší. Z oken svého domu měl krásný výhled na panoramu Krkonoš a rád vodil i své přátele po horských cestách při akci OV SČDO „Po stopách divadelních předků“.

Měl ještě mnoho plánů k dalšímu zlepšení života ve své rodné vsi Sklenářicích, leč zákeřná choroba nahlodávala kořen jeho života. S úzkostí jsme sledovali, jak mu ubývá síl. Letošní jubilejní XV. přehlídku prožil již s každodenní

lékařskou péčí; vzorně uzavřel své účty. Klidně a tiše odešel ve spánek.

Děkujeme Ti, Pepo, za všechnu práci, kterou jsi pro náš soubor a pro české divadlo vykonal, děkujeme za ty krásné chvíle v divadle, na moravských a jihočeských zájezdech, děkujeme za společné brigády v Národním divadle a přejeme Ti věčný klid a mír na vysokém hřbitově, ze kterého je snad pohled na hory nejkrásnější. Děkujeme i všem souborům a přátelům, kteří se snažili osobní účastí na pohřbu, nebo zasláním soustrastného dopisu sdílet s námi bolestný den rozloučení.

Až se k nám na podzim jako tažní ptáci sjedou ochotníci a stará divadelní budova je přijme pod teplý krov, zabolí nás u srdce. Vzpomeneme a nezapomeneme!

MARIE HEJRALOVÁ

Mladí technici, škola a poezie

Slova „přetechnizované století“ už důstojně vstoupila do slovníku otřelých frází. Začíná to od školy. Ta současně klade maximální důraz na polytechniku. Výchova k estetice, uměnímilovnosti, vnímání a chápání krásy jsou až někde na samém konci pedagogických cílů. Na druhé straně si stěžujeme na necitlivost mládeže ke kulturním hodnotám, na konzumní přístup k životu, kde prvním cílem je magnetofon, automobil a exkluzivně vybavená chalupa. Výjimky ovšem potvrzují pravidlo. O jedné z nich teď budeme hovořit.

Profesor Miloš Smetana přišel na střední průmyslovou školu strojnickou v Táboře před sedmnácti lety. Přinesl si s sebou svého koníčka, jehož sedlal od mládí. Amatérské divadlo zabíralo jeho volný čas na pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, na keramické průmyslovce v Bechyni založil dětské divadlo, hrál a režíroval však i s dospělými. Profesor Smetana je táborový rodák, a proto není div, že ho to táhlo zpátky. Se svou učitelskou aprobačí – čeština, ruština – přinesl i chuť blíže zkoumat verše básníků v podání mladých recitátorů. Krátce poté, kdy se ujal svých předmětů, začal získávat mladé budoucí strojaře pro recitační soubor. Připravil pro ně pásmo ke Dni znárodnění. To byl začátek. A úspěšný. To zřejmě rozhodlo o dalším osudu poezie na tábořské průmyslovce. Studenti s ním byli i v Českých Budějovicích a vrátili se nadšení.

„Pak už se hlásili sami,“ říká profesor Smetana s trochou nostalgie, s jakou hovoříme o krásné, leč vzdálené minulosti. „Soubor jsme rozšířili, troufali jsme si na stále náročnější repertoár. Soubor, vzhledem k scénickému podání recitace, si dal název Divadlo poezie. A to už nám zůstalo, i když generace studentů se střídají, jako se točí loukotí kol. Nedávno jsme oslavili patnáct let našeho poetického divadla. Absolventi, kteří zde tehdy začínali, jsou dnes dospělí lidé. Někteří z nich se vrací ještě dnes. Přicházejí si s námi popovídat a nikdy nelitovali, že se dali získat pro poezii, divadlo. Někteří na vojně pak recitovali, hráli divadlo, vyhrávali v armádních soutěžích. Co se tu naučili, se jim prostě v životě neztratilo. Někdy si s námi přijdou zahrát i »exprýmsovláci«. Přijdou proto, že jim s námi bylo dobře a je zřejmě dál.“

Tvůrčí šíře tohoto souboru je přímo obdivuhodná. Jen několik letmých pohledů na názvy inscenací to dokáže: Tisíc sluncí, Čas poutátek a růží, Nebud'te melouni!, Pokusný minikabaret, Král Lávra, Před školou, za školou, Čau študente, pořad, který vyhrál Šrámkův Písek. Celkem za 15 let 72 pořadů. Některé ryze studentského charakteru, jiné hluboce angažované.

Šrámkův Písek vyhráli táborští strojaři už v roce 1970 se staročeskou milostnou lyrikou Růženeček lásky. Byl to takový úspěch, že pořad natočil i Čs. rozhlas. Na Wolkrově Prostějově byli Táborští už šestkrát, naposled předloni s Pohledem do očí. Pořadem z tvorby mladých básníků tábořského okresu. Inscenuji se tu nejen pořady od autorů proslulých jmen, ale i od básníků začínajících, studentů, kteří píšou první (dobré) verše. Uvedli i verše známého komunistického novináře Roberta Mixy z koncentračního tábora. Jeden z nejúspěšnějších programů –

Jihočeské nokturno – byl věnován básníkům, kteří se ke svým veršům nechali inspirovat Jihočeským krajem. Nebo Srdci našich krev. Pořad k jubileu KSC a Čas bojovat – čas žít, nastudovaný k výročí Unora.

„Příležitostným pořadům se nebráníme. Naopak,“ říká profesor Smetana. „Je to cesta, jak přiblížit velké události, činy i jména historie i současnosti spolužákům i ostatní veřejnosti, pro niž vystupujeme. Já sám se věnuji přípravě Večerů poezie v hotelu Palcát, kde je krásné prostředí a kde máme své stálé občanstvo.“

Prof. Smetana je předsedou okresního poradního sboru pro umělecký přednes, členem krajského poradního sboru, působí v porotách, jako režisér připravuje slavnostní pořady k významným výročím a událostem v městském měřítku, atd. Prostě člověk, který svému koníčku věnuje vlastně všechny volný čas. Získal pro poezii i svého syna, který nejen působil v tomto souboru, ale také po otci studuje v Českých Budějovicích pedagogiku. Doklad o padajícím jablku, i když ne Newtonovu.

„Myslím, že je to právě pro budoucí techniky velice potřebná činnost. Život, naplněný technikou, potřebuje vyrovnání. Některé děti se ještě dnes přihlásí samy, jiné získávám. Když je starší členové souboru vezmou do party, najdou v poezii také zalíbení a zůstanou. Je to dost náročné. Samotné studium není peříčko, jak se dnes s oblibou říká. Jednou až dvakrát během týdne zkoušíme. V některé době týden co týden pořádáme zájezdová představení, hrajeme v našem školním divadelním sále. Chce to trochu obětí od všech a nehledět na čas. Ale radost z výsledků tu obětí vyváží.“

Soubor má v průměru stále přes dvacet členů. V průměru každý pracuje na škole v tomto divadelku tři roky. Prostou statistikou dojdeme k závěru, že souborem prošla už více než stovka studentů. A kolektiv má svůj „technický personál“, protože i zde je třeba stavět scénu, tvořit a vyrábět výpravu, obsluhovat světla, magnetofony. I to dělají studenti dobrovolně. Dodejme, že i rádi.

„Ta chuť věnovat se poezii, vnímat umění v dětech zůstává,“ dodává prof. Smetana. „Tím, že soubor na škole existuje, vytváří se i u ostatních žáků lepší vztah ke kultuře. Jdou se podívat na své kamarády, spolužáky a přijímají určité hodnoty. Mohu potvrdit, že v systému Kulturní mládeže a dalších akcích se shodují pořadatelé, že průmyslovka tvoří nejukázněnější občanstvo. I to je výsledek, který nelze přehlédnout. Ředitel ing. Vladimír Březina má pro naši činnost pochopení. Jeho předchůdce ing. Rudolf Šimon rovněž. Byl skutečným mecenášem souboru, dokonce někdy s námi jezdil.“

Táborští strojaři přilákali ke spolupráci mládež z ekonomické a zdravotnické školy. I pro ně je to příležitost uplatnit se. Z Divadla poezie vycházejí i sóloví recitátoři, dobře připravení na nejrůznější soutěže a vystoupení. Pravidelně se umísťují na předních místech a tak se dostávají až na festival v Prostějově.

„Mají průpravu, naučí se mluvit, vystupovat, zbaví se trémy, umějí pochopit smysl veršů, které přednášejí,“ usmívá se vedou-

Prof. M. Smetana režíruje Krále Lávru

Studio literárních autorů

Skupina mladých sdružená při Studiu literárních autorů při Obvodním kulturním domě Prahy 3 nám svoji existenci prozradila již v minulém čísle Amatérské scény. Nyní, po roční společné práci ve své „dílně“, předkládá první literární pokusy.

Dana Trčková

SVĚTY

Velký svět je jenom jeden
Jedna planeta
Jedno slunce
Jeden měsíc
Ale jsou ještě Malé světy
Ty nosí každý v sobě
Mají svůj vlastní systém, zásady
Svoje slunce i svůj měsíc
Tak vše, co chceme
Vše, co prožíváme
ukryté máme
ve svém srdci
A srdce je podmnoužinou Velkého světa

Luboš Kučera

VŠECHNO JE MODRÉ

Modrá je obloha
Modré jsou zdi v mém pokojíku
Modrý je koberec
Modrá jsou slova díky,
které říkám kamarádům
za modrou písničku.

Modré jsou mé šaty,
lidi, stromy, hmyz...
Modrý je papír, tužka
a co víc?
Tvé oči jsou modré

Michal Vrška

STROP

Strop v každém z nás
jiný má hlas.
Pokaždé, když usínám
na něj se dívám...
Uzavírá tvůj přepychový byt,
je ti klíčem, jak sám být
Nervák se chytá stropu každý den,
když je velmi rozčilen
Tobě se zas zdálo, že na tebe padá
bylo ti úzko, věř to se stává
Pro pána s prázdnou palicí
zase je výdělečnou hranicí.

Milena Michálková

ČESKÉ BLUES KONSTATAČNÍ

Hledáme se ve všímání
míjíme se v odřikání
Hledáme se v úvaze
míjíme se ve snaze
Hledáme se v milování
míjíme se v prožívání
Vycházíme s gáží
přicházíme v ráži
Vycházíme s ulehčením
docházíme k přesvědčení
že
v kuchyni dochází kmín
pokojem obchází splín
komusi vychází sázka
došla nám láska

Zkouška kabaretu ze školního prostředí

cí souboru, jakoby to nic nebylo, takový vklad do života.

K poezii postupně přistupují i kabarety. Děti je dělají rády a rovněž s úspěchem.

„Při posledních volbách jsme nastudovali agitku. Sestavili jsme ji, nazkoušeli. Jmenovala se: Vymetáme! Hráli jsme ji s úspěchem několikrát. To byl náš vstup mezi malé jevištní formy. Náš poslední kabaret měl název Medardova kápě. Protože podklad pro svoje texty hledáme především v Dikobrazu u jeho autorů, poslala nás redakce tohoto satirického časopisu na amatérské dopoledne na Lipnici 1977. Od té doby jsme pak byli hosty festivalu pravidelně. Mělo to i pro naše studenty svůj oúvab. Povídali si tam například s Neprak-

tou a dalšími autory, s nimiž by se osobně většinou jinak nesetkali.“

Rodiče tuto činnost svých dětí vítají. Jen málokdy se stane, že někteří jim vystupování zakáží. Naopak, po zájezdech na ně čekají, vozí si je domů v autech, kdo by nestihl spojení domů může přespat v rodinách kamarádů a kamarádek. Je to prostě parta, jak má být. Má pevné základy a tak roste, i když se členové mění. Protože základní kádr se vlastně stále jen omlazuje.

Výjimka, která potvrzuje pravidlo, škola mladých techniků se smyslem pro poezii může být příkladem. A měla by se jím stát nejen na Tábořsku.

(er)

FOTO AUTOR

Král a jeho lazebník. Josef Strapek a Ivo Ludvík

Inscenace Před školou — za školou. Vpravo Dana Kedroutková, úspěšná sólová recitátorka souboru

Větrník dětské radosti

Sedíme v Klubu kultury pracujících Labín, všude štěbetají dětské hlasy. Začíná obvyklá středeční zkouška. Ti nejmenší adepti Thálie přicházejí i s rodiči, větší se stáhli ke stolům ve velkém sále, kde řeší své problémy s připravovanou inscenací. A prostřední skupina hlaholí v klubovně. Zatím ještě mají hlavní slovo polárky ze sousední cukrárny. Ale Věra Hofmanová už připravuje texty, které se dnes budou zkoušet. Je to odpoledne nabitě dětskou aktivitou. Tady ve staroboleslavském Labíně totiž nacvičuje Větrník, jeden z aktivních dětských kolektivů Středočeského kraje, který má za sebou už pět divadelních sezón a do šesté úspěšně vstoupil.

Nahlížím do kroniky plné obrázků a podrobného textového doprovodu. Malé dějiny velkého kolektivu. Skutečně velkého, protože sdružuje více než padesát dětí od pěti do šestnácti let z dvojměstí Brandýs-Stará Boleslav i z blízkého okolí. Dne 8. dubna 1979 byla uvedena první premiéra. Byla to Moudrá ševcová od Zdeňky Horynové. Krátce za to se hrála tato pohádka pro mateřskou školu v Zápěch a pak už následuje dlouhá řada představení na nejrozličnějších jevištích. Na začátku června navazují Hrátky v klubovně mládeže Na ostrůvku. A 12. června 1979 je v kronice významný zápis: toho dne byl registrován brandýský Větrník jako jediný dětský soubor v okrese Praha-východ.

Ten název si děti samy vybraly a kulturní klub Labín byl zapsán jako zřizovatel souboru. Přibližně ve stejné době se mohl mladý kolektiv, který se sotva stačil rozkoukat po světě, pochlubit svým prvním čestným uznáním z XVI. okresní přehlídky, kde Moudrá ševcová slavila první oficiální úspěch.

Od té doby uvedl Větrník už tucet her a pásem, třikrát se zúčastnil krajské přehlídky dětských divadelních a loutkářských souborů v Mnichově Hradišti.

Nejstarší část Větrníku připravuje hru ze studentského prostředí

DOSPĚLÍ DĚTEM

Zvládnout pět desítek dětí a naučit je kultuře slova i pohybu není jednoduché. Chce to čas, trpělivost, pedagogický i přátelský přístup, vytrvalost. To všechno mají čtyři dospělí, kteří se této práci věnují. Rudolf Janda, řidič autobusu v lesním závoďe, František Tomášek, matematik-analytik, Věra Hofmanová, učitelka základní školy a Miluše Tomášková, vedoucí PaM v Zemědělských stavbách. Ti čtyři se věnují režii, vedení, výchově. Ale pomáhají jim další dospělí, kteří dokáží vytvořit souboru dobré zázemí. Dvě maminky, Eva Jandourková a Milada Šrámková například šijí kostýmy, Josef Jandourek a Jozef Kubinyi se starají o zvuk a světla atd.

Skladba dětí v souboru se mění, jak malí aktéři přicházejí a odcházejí na školu mimo město, do Prahy, na učiliště apod. Dobrá spolupráce je se školami a učilišti, kde

mladí působí. Předpokladem práce v souboru je totiž prospěch. Větrník pořádá pro školy představení, dětské divadlo jim navíc získává dobrou pověst, stejně jako svému dvojměstí. Také školy vycházejí divadlu vstříc. S dětským souborem léta úspěšně spolupracuje výtvarník scény Jiří Skála, vedoucí oddělení propagace Brandýských sléváren a strojíren. Nejenže scénu navrhuje, ale pomáhá ji také realizovat. Každá pomoc je vítaná, každá má svůj význam. Bez obětavosti dospělých a pochopení rodičů malých divadelníků by to prostě nešlo.

Dodnes se zkouší každý týden ve středu. Je to totiž jediný den, kdy je ve školních rozvrzích volné odpoledne. Velký význam pro neustálé stmelování a růst souboru mají týdenní pobyty v Krkonoších. Soubor existuje šestý rok. Pětkrát už byly děti vždy v prvním prázdninovém týdnu na soustředění, které je jak odměnou, tak významným

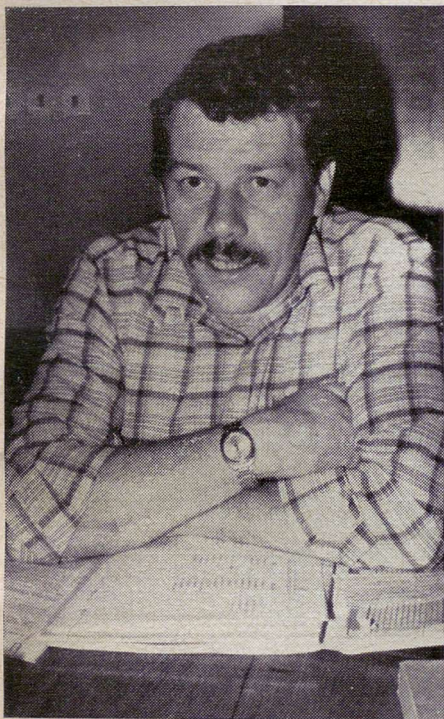

Věra Hofmanová pracuje se skupinou nejmenších

výchovným aktem. Všechny přípravy si vykonávají děti samy. Díky šikovným maminkám se v Krkonoších i dobře vaří a je to týden nabitý programem. Jednak se učí jevištní řeči a všemu, co souvisí s divadlem. Zkoušejí se etudy a tedy i vlastní tvořivost. Na závěr je „galaprogram“, kde každý předvede, co si připravil. Děti se tu však vedou zároveň k lásce k přírodě a k její ochraně.

„Chceme, aby děti zůstaly dětmi se svým přirozeným projevem, temperamentem, ale při tom chápaly, kde jsou meze a začíná ukázněnost, ochrana krásy kolem nás,“ říká F. Tomášek.

Po návratu je schůzka rodičů s dětmi, promítají se filmy a diapositivy, a pak zavládne velká spokojenost. Je to užitečný týden v životě dětí i jejich divadla.

Fr. Tomášek, režisér

PRINCEZNY NA VDÁVÁNÍ

Poslední zatím uvedená hra měla největší úspěch. Fr. Tomášek i R. Janda jsou absolventy tříleté režisérské školy UV ČSDO a Tři princezny na vdávání, napsané na motivy Ladových Nezbedných pohádek jsou představením, které bude uvedeno i na přehlídce vybraných absolventských představení v Červeném Kostelci.

Princezny jsou pozoruhodné hned v několika směrech. Je to představení, kde účinkoval prakticky celý soubor. Přes čtyřicet aktérů! Byl tu i neobvyklý tvůrčí postup.

„Hru jsme rozdělili na epizody, v podstatě etudy podle věku a ty jsme odděleně studovali,“ vypráví F. Tomášek. Z těchto stavebních kamenů se pak skládala konečná podoba představení. Byla to nesmírně obtížná práce pro děti i pro dospělé. Udržet dětskou pozornost při takovém množství účinkujících nebylo snadné. Tím víc nás těšil, pochopitelně, úspěch.“

Úspěch byl opravdu velký. Jen v Labině se hra dávala čtyřikrát, vidělo ji na 2000 diváků; byli s ní na okresní přehlídce v Říčanech, koncem roku ji hráli v Chotěboři a v Bystřici u Benešova. Vrcholem bude uvedení na krajské přehlídce her pro děti a mládež. V Princeznách jsou i písničky. Celkem jedenáct, takže jde vlastně o pohádkový muzikál. Hudbu složil vedoucí souboru Konstelace kulturního domu Labin, V. Sindler. Pod jeho vedením také orchestr hudbu nahrál.

Pohádky o princeznách na repertoáru pochopitelně ještě zůstávají, ale už se studuje další hra. Kašpárkovy pohádky se připravují na podobném principu. Studuje je skupina nejmladších. Jsou to vlastně dvě pohádky: Kašpárkův plán a Jak Kašpárek napálil vodníka. Pro mateřské školy se mohou uvádět podle potřeby buď obě nebo vždy jen jedna. S takovým způsobem práce už mají Brandýšští svou zkušenost. Ještě před poslední velkou hrou uvedli rovněž dvojici pohádek Rozhádaná písmenka a Šípková Růženka. Prostřední skupina zatím zkouší jinou pohádku, nazvanou Zkoušky čerta Belínka a nejstarší skupina pak kolektivní hru z vlastní autorské dílny ze studentského prostředí. Je to dnešní původní variace na kdysi slavné Žákovy Studáky a kantory.

Tak se začíná nacvičovat nová pohádka

FOTO AUTOR

V NESNADNÝCH PODMÍNKÁCH

Nedá se říci, že by se Větrník měl jako v bavlnce, i když o podporu a finanční prostředky nouzi nemá. Labin je ovšem dům s univerzálním využitím. Konají se tu schůze, konference, taneční zábavy, produkuje se dovezená kultura. A tak hledat volné okno pro Větrník není jednoduché. Přitom prostorové a technické podmínky jsou vysloveně špatné, akustika hrozná a divadelní zázemí jako šatny, kulisy apod. chybí. Za poslední léta se sice zlepšil osvětlovací park – především zásluhou dobrovolníků (rodičů dětí z Větrníku) – ale to všechno nestačí. Že je práce za těchto okolností, především pro dospělé v souboru namáhavá, je pochopitelné.

Větrník se tedy točí už bezmála šest roků. A bude se točit dál, neustále přicházejí noví, říkají svá jména a básničku, předvádějí svou dovednost. (hs)

Noc pastýřů pod Duklou

Ve dnech čtyřicátého výročí Karpatsko-dukelské operace zavítal do Šarišských Michaľan divadelní soubor ZK ROH Kotouč Štramberk, aby oplatil jarní návštěvu na XXI. štramberkých divadelních útercích tamnímu ochotnickému souboru ZK ROH Imuna a vystoupením na Michaliánské jeseň 1984 utužil družbu mezi oběma soubory. Při slavnostním přivítání nechyběly ani národní kroje, verše, hudba a při připitku ani chleba se solí.

Štramberští ochotníci uvedli na přehlídce dvě inscenace: pro děti veselou pohádku Miroslava Plešáka Jak rozesmát princeznu a pro dospělé Noc pastýřů Josefa Boučka. Obě představení byla do posledního místečka vyprodána a skládala tolik potlesku do otevřené scény jako nikde jinde.

Michaliánská jeseň byla inspirována hned třemi výročími: 65. výročí první-

ho divadelního představení v Šarišských Michaľanech (roku 1919 to byl Urbánkův Kamenný chodníček), 25. výročí divadelního souboru Imuna a 10. výročí úmrtí zdejšího slavného rodáka, básníka, dramatika, spisovatele Julo Zborovjana, jehož jméno přijal soubor Imuna do svého štítu.

Za čtyřdenního pobytu v Šariši prohlédli si Štramberáci Levoču, Spišský hrad a navštívili představení v divadle Jonáše Záborského v Prešově. Hlavně si však svými vystoupeními získali další sympatie, upevnili přátelství a prakticky ukázali, jak by se měly dnes naplňovat ideály, s nimiž před čtyřiceti lety sovětské, čeští a slovenští vojáci v urputných bojích osvobozovali naši vlast.

BOHUMIL MATULA

FOTO J. JAKUBEC

Připítek na věrné přátelství

Jistoty i proměny slovesných oborů z krajského pohledu

V tomto ročníku bychom rádi alespoň částečně zmapovali současný stav amatérského divadla, uměleckého přednesu, divadel poezie, agitačních skupin, loutkového divadla atd. v jednotlivých krajích ČSR. Postupně zveřejníme rozhovory s krajskými metodiky slovesných oborů, v nichž bude

řeč o úspěších i problémech, o perspektivách či nedostatecích, které se na tomto úseku v kraji projevují. O rozhovory jsme požádali především ty metodiky, kteří v oboru pracují již dlouho, mají řadu zkušeností i znalostí, a sami uskutečnili řadu účinných metodických opatření. Proto se

může stát, že v tom kterém kraji nebude „pokryt“ každý obor, alespoň ne hned. Vynasnažíme se však postupně věnovat pozornost nejdůležitějším problémům rozvoje slovesných oborů v kraji a současně s tím samozřejmě i specifickým rysem rozvoje těchto oborů v jednotlivých krajích.

Základna: Vzdělávání, opěrný bod, uplatnění

EVA ŽÁČKOVÁ pečuje v Krajském kulturním středisku Středočeského kraje o umělecký přednes dětí i dospělých, o divadla poezie, malé divadelní formy a agitační skupiny. Je to oblast značně rozsáhlá, proto jsme se v rozhovoru věnovali převážně přednesu — sólovému i kolektivnímu, a zčásti také agitačním skupinám a malým divadelním formám.

Dá se stručně charakterizovat stav uměleckého přednesu v kraji?

Dá, ale charakteristika bude patrně platit jen pro tuto chvíli, případně pro tento školní rok. Právě tento obor je totiž nesmírně proměnlivý. Je závislý na mládeži, která přichází a odchází, na učitelích — na jejich možnostech, chuti a dispozicích. Přirozeně to neplatí jen pro učitele, ale i pro jiné vedoucí kolektivů. Řekněme to tedy s trochou historických souvislostí: Asi před pěti šesti lety bylo v kraji všehovšudy pět velmi průměrných recitačních kolektivů, jeden špičkový recitátor (!) — a to bylo v oboru umělecký přednes zhruba všechno, když odhlédneme od dětí. To mluvíme o době,

kdy jsem nastoupila na KKS. Ale skoro vzápětí poté se situace ještě zhoršila, zejména v kolektivech. A příčina byla ve vedoucích: jeden profesor gymnázia odešel jinam, další už neměl čas, jiného příliš nepodporoval zřizovatel, tj. ředitel školy. Domnívala jsem se, že základním opatřením musí být vzdělávání, ať již recitátorů samotných, či budoucích kolektivů. Vystavěli jsme tedy systémem dlouhodobého vzdělávání recitátorů; dnes už běží třetí školní rok. Máme tři třídy, vedou je kvalitní lektori (Musilová — Hraše — Matějová); účastníci se scházejí zhruba šestkrát do roka na víkendová soustředění. Jde vlastně o jakási recitační studia, která pracují jako tvůrčí dílny. Za necelé tři dny se dá udělat spousta práce. A navíc — účastníkům se práce i kolektiv natolik líbí, že si vyžadují další soustředění. Pokud odcházejí — například na studia — do jiných krajů, dojíždějí k nám dál; nebo když mají moc práce předem ohlašují třeba roční pauzu a prosí, aby se na ně za rok nezapomnělo...

Výsledky tohoto vzdělávání jsou za ony čtyři roky již patrné?

Myslím, že ano. Máme dnes daleko víc špičkových či velmi dobrých recitátorů než jen jednoho. (Mimochodem, ten jeden — L. Vacek, je stále stejně špičkový, a navíc nám velmi obětavě pomáhá při práci v porotách, při vzdělávání jako lektor.)

Ale tím se nevyřešil problém kolektivů...

Také se o to snažíme. V roce 1984 jsme k třem sólovým třídám přidali jednu třídu pro vedoucí kolektivů, nebo pro ty, u nichž je naděje, že se vedoucími divadel poezie či recitačních kolektivů stanou. Třídu vede Miroslav Kučera z LŠU v Pardubicích, zkušený vedoucí divadla poezie. Chtěli bychom, aby se nám z této třídy „urodili“ lidé, kteří povedou kolektivy. Aspoň deset kdyby jich bylo!

Pokud však vím, také vaše krajská lidová konzervatoř měla kurs autorského divadla — co se s ním stalo?

Kupodivu jsme s touto třídou neměli moc štěstí. V současné době se z jejich absolventů úspěšně prosazuje u nás v kraji soubor pouze Evy Hrubé z Nymburka (je také talentovaná autorkou veršů, nedávno zvítězila v autorské soutěži UKDŽ). Další odešli do jiných krajů, ostatní se zatím výrazněji neprojevují.

V roce 1984 nebyl ze Středočeského kraje ani jeden kolektiv na Wolkrově Prostějovu. Proč?

Protože jsme neměli takový, který by dobře reprezentoval kraj. A posílat za každou cenu nemá smysl. Raději se snažíme intenzivně pracovat, aby se jejich počet i kvalita zvýšily. Je to dnes ostatně společná bolest také dalších krajů. Divadla poezie prostě nejsou. Soubory, které si střídavě říkají recitační kroužek nebo divadlo poezie, často vznikají pouze k různým momentálním příležitostem. Zvláště na školách. A mají také na práci vlastně velice málo času. Mládež přijede z podzimních brigád prakticky na konci září — a v únoru je už okresní kolo soutěže! Za tu dobu se dá velmi málo udělat, zvláště, když jde o kolektiv, kde jeden je závislý na druhém a všichni společně pak — na dobrém vedoucím.

Jenže — v tomto případě přece nejde jen o soutěž!

Správně, nejde. Ale jednak to nechápu ještě zdaleka všichni, jednak právě přimět lidi k soustavné práci je těžké. Máme např. jeden takový soubor na gymnáziu v Říčanech, vede jej profesor Jan Čadil. Má tam dobré recitátory, ale také dobré autory, chlapce a dívky, kteří se velmi aktivně podílejí na celém životě souboru. Jeho studenti dosahují úspěchů také v literární soutěži „Strážnice Marušky Kudeřkové“. Tato mládež se pravidelně schází nejen proto, že zkouší své pásmo, ale protože se jim líbí být pohromadě. Vyprávějí si o poezii a o knížkách vůbec, říkají si verše jen tak sami pro sebe, získávají vztah k literatuře. Ale kolik je takových schopných vedoucích, kteří tohle dovedou? V současné době znám

Záběr ze semináře — cyklické školení recitátorů Středočeského kraje

v kraji právě jen toho jednoho. A přitom si myslím, že právě z takové široce pojaté práce, ze zázemí, v němž je všem dobře, může vyrůst také kvalitní umělecký tvar.

Byla tu řeč o situaci před pěti lety, a o tom, že jednotlivců recitátorů je dnes víc. Myslíte, že situace s kolektivy se zlepšila také?

Věřím, že ano. Jenže je to dlouhodobý proces, a navíc – jak jsme už říkali, vznik a soustavná práce kolektivu předpokládá řadu věcí. Především kvalitního vedoucího. Proto jsme je začali také vzdělávat. Tento první ročník jsme pojali tak trochu jako „namlouvání“ pro posluchače; jde nám o to, získat je i pro další části cyklu. U sólistů jsme si právě ověřili, že cílevědomá péče o ně se vyplácí. Nejde jen o to, že vyrostli špičkoví jednotlivci a že máme úspěchy v soutěžích. Ale vzrostla celkově i účastnická základna – také díky zvyšující se kvalitě i kvantitě dětských recitátorů – zvýšil se zájem o přednes i poezii vůbec. Dokladem toho jsou např. i různé interní literární večery, které se pořádají třeba v Mělníce, Berouně, v Mladé Boleslavi...

Současně s literárními večery jsme se dostali k důležitému problému přednesu – totiž k jeho společenskému uplatnění. Pokud vím, právě ve vašem kraji jste pro ně leccos zajímavého udělali.

Když skončí krajské kolo soutěže uměleckého přednesu, jsou recitátoři vlastně nadlouho jaksi opuštěni, jako by je nikdo nechtěl. Tak jsme se dohodli s KDP, který to už dělá déle, a podobně jako oni představujeme nejlepší recitátory ve Viole. Podobně společně s KDP a s KKS Severočeského kraje pořádáme setkání nejlepších recitátorů tří krajů, vždycky v září před přehlídkou ve Valašském Meziříčí. Mimo jiné tím přimějeme recitátory, aby také v průběhu prázdnin něco dělali... Naši recitátoři také pravidelně vystupují v klubu mládeže v Mladé Boleslavi, a snažíme se pro ně vytvořit další příležitosti pro společenské uplatnění. Tyto příležitosti, stejně jako vzdělávací akce, hlavně dlouhodobé, náročné a nákladné, realizujeme ve spolupráci s krajskými orgány společenských organizací, především s KOR a KV SSM. Tato skutečnost je pro možnost uskutečnění těchto akcí velmi důležitá, často rozhodující.

Váš kraj je znám soustavnou péčí o agitační skupiny, a pokud vím, také tuto péči děláte společně s orgány KOR.

Krajská přehlídka agitačních skupin vznikla v polovině 70. let – a jejím garantem byla od počátku Krajská odborová rada. Postupně se počet skupin rozrůstal, bylo třeba udělat i oblastní kola, a na krajskou přehlídku pak porota vybírá jen ty nejlepší. (Porota je jedna, objíždí oblastní přehlídky a vybírá.)

Růst počtu agitačních skupin znamená, že po nich roste společenská poptávka. A že také vaše přehlídka byla inspirativním momentem pro tvorbu tohoto typu mezi kolektivy. Ale není to tak, že tentýž soubor nastuduje jeden rok agitační pásmo (a je tedy „agitkou“) a druhý rok pásmo poezie – a je recitačním kolektivem? A že ve statistikách pak zůstanou vlastně dva kolektivy, ač jde o jeden?

Není to tak. Samozřejmě řada kolektivů připravuje prostě dva programy – jeden s vědomím, že jej uplatní na přehlídce agitačních skupin a zároveň také častěji ve svém klubu, ve škole, k různým společenským příležitostem atd. Druhý pak třeba jako divadlo poezie k jiným účelům. My tyto soubory evidujeme pouze jednou. Ale myslíme si, že pro jejich umělecký růst i společenské uplatnění je moc dobře, dokáží-li vytvořit dva typy pořadů. Ostatně naše krajská přehlídka agitačních skupin – koná se v Mladé Boleslavi – je už dávno především tvůrčí dílnou, na níž se soustřeďují metodici z okresů, vedoucí souborů malých divadelních forem – všech, které se účastnily např. oblastních kol „agitky“ – i další zájemci. Akcent je tu na odborném semináři. A mnoho se tu dovědí také ti, kdo třeba dělají docela jiný typ divadla či recitačního souboru atd. Nehledě na to, že naše agitky výrazně rozmožnily počet dalších zájemců o umělecké aktivity ve slovesných oborech.

A také – a to je důležité – zvýšily společenskou prestiž zájmové umělecké činnosti v kraji. O tom, co dělají, se dost ví; a díky některým velmi zdařilým pořadům došlo na leckterá místa povědomí o společenské závažnosti ZUC jako celku... Navíc – možná tu stojí za připomenutí, že z agitačních skupin „vyrostl“ nejen schopný amatérský divadelník, vedoucí autorského divadla; například i celý jeden tým televizních Aktualit s dr. Karlem Havlíčkem v čele... Pamätujeme nedávné doby, kdy to byla docela malá agitační skupina v Pečkách... Základem se naučili docela určité tady.

Děkuji za rozhovor.

Hovořila AGÁTA PILÁTOVÁ

Ve jménu života i radosti i krásy

Danuše Štichová, vítězka druhé kategorie, J. Neruda: Balada o polce

FOTO FRANTIŠEK ŘÍHA

Není náhodou, že verš národního umělce S. K. Neumanna je názvem i mottem soutěže uměleckého přednesu žen, kterou loni v říjnu uspořádal městský výbor Českého svazu žen za odborné spolupráce s Kulturním domem hlavního města Prahy v komorním sále Paláce kultury. O postup do národní soutěže a cenu Mírové rady se ucházelo 33 žen, nejlepších účastnic obvodních kol. Soutěž je určena výhradně ženám, které se dělí na věkové kategorie, mezi nimiž tvoří předěl 35. rok věku. Soutěžící volily poezii převážně českých klasiků, méně již střední básnické generace. Výběr textů byl zaměřen na tematiku mírovou a problematiku vztahů mezi lidmi.

V mladší věkové kategorii se vyskytovaly některé prohřešky proti koncepci přednesu. Mnohdy byly zvýrazňovány jednotlivé metafory na úkor celku. S interpretačně obtížným textem J. Kainara Jan miluje Lenku si celkem zdařile poradila Jiřka Olešněvičová. Jediný úsměvný text v interpretaci mladé Lenky Slámové působil jako osvěžení této kategorie. Interpretka dokázala text udržet v čisté radostné rovině a naplnit poetiku Miloše Macourka. V Nezvalově Nočním hostu se Marta Semelová vyrovnala s náročným textem a melodikou pro autora tak typickou. Závažný text Miroslava Válka Zkáza Titaniku, která reaguje na světové události dnešní doby, přednesla Yvonne Vašíčková. Ve svém vývoji se dostává stále blíže k posluchači svým sdělením a básnickovým poselstvím. Porota udělila v této kategorii dvě první místa: Yvonne Vašíčkové a Martě Semelové. Druhé místo nebylo uděleno. Třetí místo získala Dana Růžičková, čestná uznání Lenka Slámová a Jiřka Olešněvičová.

Druhá kategorie se už tradičně vyznačovala citovou hloubkou a životními zkušenostmi, které mnohdy narážují základní dovednosti uměleckého přednesu. Elementárním příkladem je tzv. přesah, který tyto recitátorky vytvářejí se samozřejmostí na rozdíl od svých mladších kolegyně. Výběr textů je neomylně veden snahou o sdělení. Nabízí se zde srovnání interpretace textu J. Urbánkové Aby tě někdo potřeboval, který zazněl v obou kategoriích. Jasnější sdělení měla interpretace ve druhé kategorii v podání A. Šáskové. Tím nechci tvrdit, že mladší recitátorky byla tato problematika cizí. Aby si ji však mohla přisvojit, musela by mít podobnou životní zkušenost, nebo se do ní vcítit tak, aby posluchače o svém zážitku přesvědčila. S texty dětskými, ale i pro děti, J. Závěra, přišla M. Skrbková. Její úsměvná a radostná se vyznačující interpretace byla potěšením pro posluchače, přirozené členění montáže ukázkou práce s takovýmto typem textu.

Jedním z mála překladových autorů v soutěži byl Robert Rožďestvenskij. V interpretaci Viery Judtové jsme vyslechli úryvek z rozsáhlé básně Dopis do XXX. století. I přes některé značné rozpauzování byly vystiženy klíčové momenty básně, a tak zachováno i varovné poselství autora. Vyvrcholením soutěžního dne byl přednes Nerudovy Balady o polce Danuše Štichové. Strídáním rytmu a melodiky vytvořila plastický a textu odpovídající působivý obraz. Porota ocenila tento výkon právem 1. cenou. Na 2. místě je V. Judtová, na 3. M. Skrbková, čestné uznání – A. Šásková. Se čtyřmi nejlepšími recitátorkami se sejdeme v ústředním kole soutěže.

Visuvadlo - cesta odněkud někam

V polovině 16. století vepsal renesanční filozof Erasmus Rotterdamský do titulu své nejslavnější knihy *Laus Stultitiae* moudro z nejvěčnějších: Chvála bláznovství. Bez opravdových bláznů by se neobešla historie, přítomnost a bezesporu ani budoucnost jakéhokoli lidského činění. Tím spíše a především kumštu. A divadlo – navíc s přívlastkem poezie – si bez oné nezbytné dávky bláznovství nelze snad ani představit.

Soubor Visuvadlo vznikl z čerstvých pardubických maturantů na přelomu let 1981/82. Ponejprv nevázaná, víceméně bezduchá gymnaziální recese však brzy počala nabírat cosi jako koncepci. To už vrchu nabývala vůdčí a režisérská osobnost Ireny Janotkové, zkušené reci-

tátorky, někdejší „veršotepkyně“, studentky VŠCHT, a především hlavy nadmíru otevřené.

První „opravdová“ inscenace ještě utkvěla v nejistotě, neujasněnosti a chaosu. Šlo o feérii poněkud lůtkovských písniček, rané milostné poezie Sýsovy a Šimonovy, komických mono i dialogů a improvizací, to vše navíc v hrubě indifferenčním hávu disco tanečků a podobných nepatřičností. Účelu však bylo dosaženo – učňovská a středoškolská mládež se slušně bavila a o nic jiného tu konec konců ani nešlo. Ačkoliv přece – členové souboru přicházeli, odcházeli, tříbili a třídili se, získávali první nezbytné ostruhy recitátorské a snad i prvotně herecké.

Druhé představení – koláž blues a textů černošského básníka Jamese Långstona Hughese *Nechte můj lid jít* (podle spirituálu *Let My People Go*) přes jisté dětské nemoci a výrazky už znamenalo milový krok kupředu. V našich lůžích a hájích drahně nevidaná montáž „živého“ blues (obstarávaného doprovodným bandem v obsazení klavír, basa, kytara, housle, harmonika), sólového i sborového zpěvu a tu úderného, tu temně tklivého přednesu Hughesových litaní, to vše s nepřehlédnutelně vlastním (a nejen režijním) pohledem na věc. Mrazivá aktualizace, zdravá „naštvanost“ na omezenost a šosáctví všeho druhu, zkrátka tah, který se Visuvadlu zdařil víc než překvapivě. Ideálně uvolněné, svým způsobem nenáročné a přesto burcující prodiskriminační texty padly interpretům očividně do noty. Inscenace znamenala vítězství v krajské soutěži a účast na Wolkrově Prostějově v roce 1983.

Marina Čvetajeva – Poéma konce Vrcholné dílo autorčiny jízlivé, nevybíravé a přitom neplácivým smutkem trnouce lyriky. Zdánlivě nestravitelné sousto pro dvacetileté. A přece: Visuvadlo, především pak autorka scénáře a režisérka Irena Janotková s hlavní protagonistkou Martinou Vošahlíkovou si s tímto orchestrem poradily více než účtyhodně. Strhující a generačně nahlížená poezie citlivě i necitlivě Mariny se „visuvadelně“ proměnila v extatickou smršť emocí, vzteku i lásky, té neproměněné v realitu a zároveň nikdy neproměnitelné v cinkající měďáky. Pohyb, hra světla, hudba, symbolika předávaných šátků – tváří – masek – myšlenek, život obrácený v sen a zase naruby, to vše učinilo z Poemy konce v podání Visuvadla událost. A že nejde jen o subjektivní dojem jednotlivce, potvrdila i porota Akademického Brna 1984.

Dnes, tři roky po svém vzniku, po desítkách personálních změn, zvratů, neuróz i kroků do tmy nám „šéfka“ Irena Janotková představuje soubor, v němž nezůstal kámen na kameni, ve vlastní montáži z moderní americké poezie – Nestřílejte divokou svinu (jedná se o převzatý titul jedné z básní Gregoryho Corseye. Mimo něj se v pásmu nejčastěji objevuje Lawrence Ferlinghetti, Allen Ginsberg, Leonard Cohen, Ian Anderson, Michael McClure a – Václav Hrabě). Projekt na hony vzdálený tradicím pojímání této poezie, diváka nejprve přinutí zout boty, usednout na připravené deky na zemi a pak chtě nechtě u vytržení sledovat tok expresí, křiku, detonací bicích nástrojů (krom zpěvu jediného hudebního elementu) a především myšlenek. Vizí a pravd, jež s léty rozhodně nezestály. Příběh anonymního, do chaosu světa vřazeného, řádně „provětrávaného“ a zpět k sobě a k lásce – jediné nedotknutelné hodnotě se vracějícího mladého člověka, to je beatnická poezie v ryze dnešním a na vlastní kůži měřeném kabátě Visuvadla.

Visuvadlo vzniklo coby neologistní asociace na druhdy plánovaný projekt recitace z visutých sítí. Visuvadlo žije. A nekráčí, nýbrž uhání. Odkud? Snad z pocitu, že je třeba cosi říci, něco sdělit, předat. Kam? K divadlu, jež má od nepaměti ten vzácný dar onomu sdělení dát tvář. A kudy? Bláznovstvím, které se nestydí za sebe samo.

PETR ŽANTOVSKÝ

Jak vypadá TIP

TIP — Mezinárodní divadelní dílnu — pořádá každoročně Mezinárodní organizace amatérského divadla AITA/IATA postupně v různých evropských zemích. Loni v červenci se pořadatelskou zemí stalo Rakousko a hostitelem mladých amatérských divadelníků město Graz. Do místa konání — Raiffeisenhofu — se sjelo 57 lidí z 12 států. Setkali jsme se s divadelníky z Rakouska, Holandska, Finska, Dánska, Norska, Maďarska, Anglie, Irska, NSR, Itálie, Islandu a z Československa.

První večer se nám představili lektori jednotlivých tříd: Christoph Brück z NDR (Brechtovské divadlo), Gideon Avrahami z Anglie (Tanec a pohyb v divadle), Daniel Labonne z Mauritia (Nech tělo hovořit) a Enrico Masseroli z Itálie (Commedia dell'arte). Všichni tři účastníci z Československa si vybrali třídu Enrica Masseroliho společně s divadelníky z Rakouska, Dánska, Finska a Holandska. Pracovní řečí byla angličtina.

Jak vypadal náš pracovní den? Ráno jsme se sešli ve třídě a odtud jsme vybíhali na dvou až čtyřkilometrový úsek do okolních lesů. Ten jsme absolvovali speciálním posilovacím a uvolňovacím během. I ostatní cvičení, pokud nám to počasí dovolovalo, jsme prováděli venku. Svítalo-li sluníčko, vzdávali jsme mu hold jógovým cvičením. Pro relaxaci jsme pokračovali cviky, bystřícími postřeh, pocit sounáležitosti ke skupině, orientaci v přírodě apod. Tato oblast obsahovala cvičení s míčem, pohybové hry, cviky, pomáhající udržovat rovnováhu, cviky zvané „turn“ (kdy jsme se točili drobnými krůčky kolem vlastní osy s rozpaženými rukama, ale ne na rovném prostoru, nýbrž na svahu nebo na lesní cestě), indiánské cviky (tj. chůze a běh se zavázanými očima, nejdříve libovolně, pak podle pokynů lektora).

Polední výuka pokračovala bez přestávky. Enrico využíval každé minuty, a tak začala výuka akrobatických cviků. Musím se přiznat, že tato oblast byla pro mne nejtěžší. Musela jsem překonat především vnitřní strach, abych ten či onen akrobatický cvik udělala. Nebyla jsem sama. Pod velice dobrým odborným vedením se nakonec každému podařilo zvládnout a zacvičit všechny zadané úkoly. Enrico měl jednu velmi dobrou pedagogickou vlastnost — k ničemu nás nenuťil, nechal nás, ať se sami rozhodneme, zda cvik provedeme, nebo ne. Dělali jsme kotouly a jejich různé varianty (např. kotoul se skokem přes klečícího člověka, nebo jeden z nás uhýbal těsně před tím, kdo kotoul dělal — mimochodem, toto cvičení výborně bystří postřeh), stojky a mosty, opět s různými variantami (např. jsme dělali stojky i mosty na kolenou a ramenou ležícího člověka), salto mortale, skákání a balancování na židlích a mnoho dalších.

Polední přestávku jsme většinou využívali k odpočinku a načerpání sil. Ne vždy byl polední klid klidný, jakmile někdo ukázal něco nového, bylo po klidu a všichni jsme se začali učit — žonglování s míčky nebo šátky a závoji, chození po rukou apod.

Úderem druhé hodiny odpolední jsme se opět sešli ve třídě a začali jsme se „pohybovat“. Enrico nedovolil, aby si tělo zvyklo na lenošení. A začala tvrdá

práce, tentokrát hlasová cvičení v první části a improvizace v části druhé. Nejzajímavější byla hlasová cvičení rytmická a kombinační (s tóny) a potom ta, kdy jsme hlas spojovali s pohybem.

Vzhledem k mezinárodnímu charakteru třídy měly improvizace pohybové a mimické charakter včetně prvků z commedie dell'arte, což ostatně odpovídalo zaměření naší třídy. Improvizace probíhaly v kruhu — např. uprostřed ležel látkový ubrousek a bambusové ukazovátka. Naším úkolem bylo zahrát improvizaci, kdy se tyto dvě věci změní v cokoliv. A tak jsme viděli maminku s dítětem, rybáře s prutem u rybníka, dívku, prohlížející se v zrcadle, muzikanta s flétnou atd. Jiná forma improvizace byla třeba ta, že jsme vytvářeli sousoší na stanovená témata nebo sousoší jako hádanky. Enrico vymýšlel neustále nové a nové varianty pro improvizace.

Nejvíce času jsme věnovali přípravě improvizace klaunské hry pro závěrečnou předváděčku — Duel z commedie dell'arte. Zde jsme se vlastně učili herecké práci a logické výstavbě improvizace.

Ke konci odpolední výuky — a vlastně i vyučovacího dne — jsme probrali všechno, co jsme za ten den udělali, jaké jsme měli problémy, a Enrico nám stanovil domácí úkol. Pokud byl zájem a čas, povíдали jsme si o divadle, literatuře, hudbě a tanci. O tom, jaké divadlo máme rádi, proč ho vlastně děláme jako amatéři, probírali jsme vztahy a postavení profesionálního a amatérského divadla v našich zemích. Občas se tyto diskuse staly i náplní našich vyučovacích hodin, ale většinou jsme takto diskutovali ve volných chvílích a večer v TIP-klubu, kde byla jediná možnost setkat se s ostatními účastníky TIPu. A všichni ji maximálně využívali.

Hostitelé se o nás výborně starali. Každý den jsme měli na výběr program, kromě TIP-klubu jsme mohli navštívit divadelní představení profesionálního i amatérského divadla, představení dětského cirkusu ap. Nejlepší ovšem byly programy, které jsme si vytvářeli sami. Únavu jsme zaháněli saunou a cvičením, případně procházkami. Všichni jsme byli mladí, se stejnými zájmy a nikomu nevadilo, že pocházíme z různých států. Velice snadno jsme se sblížili, nejen mezi sebou, ale i se svými lektory a organizátory, kteří se nám maximálně věnovali.

Veškerá cvičení jsme si zapisovali, jsou velice zajímavá a nikde nepublikovaná. Nejvíce jich budu moci využít ve svém domácím souboru. Jsou to cvičení jak fyzického charakteru, bystřící orientaci v prostoru a kontakt s partnerem, tak cvičení pro umění hrát tělem či cvičení hlasová, práce s textem a v ne-

poslední řadě cvičení, mající za úkol naučit nás porozumět divadlu a o divadle mluvit.

Mnohá cvičení se dají použít pro všechny typy divadla a herecké práce. Jednotlivým prostředkem pro všechny styly herecké práce je soustředění a umění práce s partnerem. O to se Enrico ve své třídě snažil a myslím, že se mu to povedlo. Uvedu zde jeden z názorů, který se vytríbil v naší třídě: Divadlo se musí nejen dělat, ale musí se o něm i hovořit, pokud možno vždy a všude, když se naskytne příležitost. Hovořit s odborníky, ale i s diváky, hovořit mezi sebou, sledovat hereckou práci ostatních, chodit na představení jiných souborů, účastnit se diskusí apod. To všechno vede k posílení vlastní herecké osobnosti. Učíme se vždy a všude — tohle platí jak v divadle, tak v životě.

Nemohu tvrdit, že všechno, co jsem se v Grazu naučila nebo si zkusila, využiji ve své divadelní činnosti v Praze. Chci být konkrétní: naučila jsem se absolutnímu soustředění při práci, naučila jsem se i jiné formě práce s partnerem nebo s několika partnery, kdy jsme se právě při tomto velkém soustředění při práci nerušili, nestyděli jsme se před sebou, ale spíše naopak jsme si navzájem pomáhali. Tím mám na mysli především improvizaci. Každý začátek je těžký a i my jsme měli problémy s počátečními rozpaky. Tady potom stačil malý Enricův impuls a práce plynula velmi snadno. Ohromně nám pomohlo, když jsme se na práci soustředili a nikdo se nezabýval ničím jiným.

Ani jsme si neuvědomili, jak rychle dva týdny uběhly a byl tu poslední pátek a s ním závěr. Odpoledne jednotlivé třídy předvedly ukázkou své práce. Jako první se nám představila Danielova třída s komponovaným programem, založeným na emoci a pohybu. Pak jsme sledovali taneční třídu Gideona, jejíž absolventi nám ukázali taneční kreace, pohybové hry a diskotance. Brechtovská třída předvedla scénu v několika variantách, potom písničky a improvizace. V této ukázce byla na škodu řeč — frekventanti se rozhodli pro němčinu. Mnohým divákům uniklo hodně z obsahu. Naše třída předvedla v první polovině svého vystoupení pohybová a akrobatická cvičení, v druhé polovině duely — klaunské improvizace typu commedie dell'arte.

Poslední odpoledne v Grazu bylo věnováno besedě o průběhu TIPu, o jeho budoucnosti. Hovořili jsme s organizátory a pracovníky organizace AITA/IATA. Základním problémem, který z diskuse vyplynul, byla malá informovanost účastníků. Naprostá většina z nás věděla o TIPu jen to, co si mohla přečíst v letáčku. Ale ještě před odjezdem by měli účastníci znát obsah a zaměření tříd, měli by vědět, co si vzít za potřebné rekvizity apod., jaký bude (alespoň rámcový) program a podle toho se vybavit. Já například teprve v Grazu poznala, že jsem si mohla místo šatů vzít další cvičební úbor a bylo by to vhodnější. Lepší informovanost — to by měl být hlavní úkol jak mezinárodní organizace AITA/IATA, tak národních organizací zainteresovaných zemí. Dále se hovořilo o výběru účastníků z jednotlivých zemí, o účasti socialistických států, o výběru lektorů a o způsobu práce ve třídách, o místu konání příštího TIPu apod.

RENÉE HAMMEROVÁ

Divadlo Latinské Ameriky

ÚVOD

Latinská Amerika je dnes stejně jako v době objevení Evropany, přes nivelizující staletí pod španělskou a portugalskou nadvládou, oblastí příkrých protikladů. Na území povodí Amazonky žijí zbytky primitivních kmenů, které styk s bělochy nikterak nepoznamenal. Velké územní celky se vyznačují mnohými prvky koloniální společnosti — vedle feudálního způsobu hospodaření na latifundiích existují zde indiánské oblasti, kde vysledujeme formy předšpanělského kolektivismu. Zatímco tedy mnohé regiony žijí de facto ještě jakoby v 19. století, latinskoamerická velkoměsta s počty obyvatel jdoucích do milionů nesou znaky vyspělé kapitalistické společnosti, a to i se všemi rozpory pro tuto společnost typickými.

Obraz Latinské Ameriky lze přiblížit také popisem hospodářských a politických struktur a procesů. Tento obraz oživne zvláštními tóny, jestliže do něj vkomponujeme etnické rozvrstvení obyvatelstva a jeho strukturu. Soustředíme se na jeden významný kulturní projev Latinoameričanů — na *lidové divadlo*. Jeho dějiny úzce souvisejí s dějinami násilného střetu indiánských a evropských kultur.

Lidové divadlo patří nesporně mezi kulturní síly, které mají v Latinské Americe největší účinek. Je nutné si uvědomit, že divadlo zde vždy hrálo a stále hraje důležitou roli při ovlivňování a mobilizaci mas: předšpanělské divadlo představovalo nejdůležitější

literární umění indiánských národů a mělo vysloveně didaktický charakter; misionáři používali divadlo k obracení Indiánů na křesťanskou víru; v dobách, kdy se kolonie snažily odtrhnout od svých mateřských zemí, používalo se divadlo k získávání negramotné části obyvatelstva pro odboj. V současnosti, kdy „svoobodné“, „nezávislé“ respektive „alternativní“ divadelní skupiny v USA a v Evropě propagují určitý typ kulturní revoluce, jsou skupiny lidového divadla v Latinské Americe skutečně účinné. Jejich cílem je například emancipace jako příprava k dosažení společensko politických změn.

Současné lidové divadlo si vyvinulo zcela specifické formy vyjadřování — explikováno bude na díle Augusta Boala — a má jak společensky pokrokovou dramaturgii, tak vysokou uměleckou úroveň. Chce a snaží se zobrazovat „exaktní“ latinskoamerickou skutečnost a tím přispět k vytváření latinskoamerické kulturní identity. Podobně jako spisovatelé a básníci se i divadlo obrací ke vzdálené, ale přesto stále přítomné minulosti subkontinentu. Jestliže misionářské divadlo sehrálo rozhodující roli v duchovním ovládnutí Latinské Ameriky, pak dnešní „misionářské“ aspirace lidového divadla se vyznačují úsilím napomáhat v kulturním a politickém boji o nezávislost Latinské Ameriky. Od misionářů se divadelníci naučili, že na změny ve vědomí lidí mohou působit pouze tehdy, když budou používat jazyk a pojmový svět publika, kterému předávají své poselství.

Indiánské divadlo

Naše znalosti o starých amerických kulturách pocházejí převážně ze zpráv prvních španělských dobyvatelů a po nich následujících kněží. Zprávy a kroniky jsou psány z pohledu člověka 16. století, který nový svět sice obdivoval, ale nechápal. Původní informace z rukou Indiánů se skoro nezachovaly. Indiánské národy neměly vysoce vyvinuté písmo a pokud ho měly (středomoerické kultury), tak dobyvatelé a hlavně kněží nalezené dokumenty ničili jako projev pohanského ducha. Jiní kněží a misionáři začali naopak shromažďovat popisy mýtů a legend, zprávy o historických událostech, pověvky a historky domorodců a překládali je do španělštiny nebo portugalštiny.

Zápisy kronikářů obsahují také popisy divadelních projevů domorodců. S údivem a odporem jsou v nich zachyceny scénické obřady, konané na velkých náměstích a na nádvořích chrámů. Dobyvatelé viděli na vlastní oči živé taneční scény prováděné v pestrobarevných kostýmech, dramatické rituály, při kterých pestrými péry ozdobení tanečníci zabíjejí různá zvířata nebo předem vybrané oběti. Jejich obličejové byly zakryté dřevěnými maskami představujícími pitvorné a odporné tvory. Z těchto zpráv lze zrekonstruovat obraz tehdejšího divadla. Zřetelně se liší náboženské a kultické divadelní formy od světského divadla. Představení prvního typu se konala na nádvořích chrámů jako ceremonie, světské divadlo se hrálo na vy-

výšených podstavcích na náměstích nebo u zadních stran chrámů.

Rozličné formy jak náboženského, tak světského divadla sloužily jako zprostředkovací prvek pro různé kulty, které určovaly podobu společenského života. José de Acosta dokládá, že Indiáni by nezačali pracovat nebo odpočívat, aniž by se před tím patřičně nevyrovnali s jedním ze svých bohů.

U všech velkých indiánských kultur byly tance smrti a znovuzrození skoro totožné. Například při seti se tančily mýty plodnosti, které většinou vrcholily orgiastickou kopulací Slunce se Zemí. V určitém čase se předváděly mýty stvoření a obětní ceremonie na počest bohů a králů. Formy divadla byly zároveň výrazem i normou kultu, byly rituálem a poučením, které samozřejmým způsobem podřizovalo jednotlivce zákonům společnosti, lidí bohům a společnost vedení kněží a králů. Úzkosti a naděje lidí, slávy, chtivost bojovné šlechty a pedagogické nároky kněžské kasty se v divadle vyjadřovaly formou, která byla pevně zakořeněna v náboženském citění indiánských národů. Divadlo nebylo obrazem života, byl to život sám. Divadlo nechťelo skýtat estetické uspokojení, zobrazovat konflikty nebo stimulovat kritické myšlení. Mělo se mu věřit, samo mělo být manifestací víry, v jejímž opakování se potvrzovala jednota společenství. To přenášelo na „herce“ magickou sílu víry — stal se z něho bůh. Na toto vzájemné působení jeviště a hlediště je třeba vy-

slovně upozornit, jestliže chceme pochopit vnímání divadla v indiánských oblastech Latinské Ameriky.

Náboženské divadlo lze rozdělit do tří vývojových stupňů: a) rituální tance se zpívanými nebo mluvenými dialogy; b) mýty, které se hrály za účasti velkého počtu tančících a mluvících „herců“; c) hrdinská dramata s tančícím a zpívajícím chórem. Středem každé ceremonie — inscenace bylo božstvo. V hrdinském divadle vystupoval na místě boha hrdina.

Příklad tancovaného dialogu uvádí Angel Garibay: jde o rituál, věnovaný bohu deště Tlaloc. Předváděli ho tři tanečníci a chór. Za doprovodu bubínku a flétny tančí kněz před oltářem. Velebí boha Tlaloc a lituje, že ne všichni ho uctívají. Tlaloc, tančený mužem v masce boha, odpovídá knězi. Přijímá uctívání shromážděných lidí a říká, že kdo ho neuctívá, toho nezná. Po „kolovém“ tanci promlouvá kněz ke třetímu tanečníkovi — vyzdobené oběti — o cti, které se mu dostává touto ceremonií. Oběť je šťastná, že smí vejít do „říše kouzelných tajemství“ a vzdává hold bohu. Po společném tanci všech zúčastněných nabízí kněz oběť bohu.

Nádherným příkladem hrdinského dramatu je dochovaný popis hry Rabinal Achi, kterou podle vlastních zážitků popsal francouzský misionář Brousseau de Bourbogh. Při jejím provedení v malém městečku Rabinal de Guatemala

vypomáhalo kolem sta herců, z nichž pouze pět mělo textové role. Obsazení vypadalo následovně: 1. Válečník z Quiché, syn pana z Quiché; 2. Válečník z Rabinalu; 3. Hobtoh, pan z Rabinalu; 4. Ixoh-Mun, otrok, oblíbenec pana z Rabinalu; 5. Dvanáct žlutých orlů a dvanáct žlutých jaguárů; 6. válečníci a otroci. Ve čtyřech scénách s dlouhými dialogy se vypráví o průběhu boje mezi oběma válečníky. Válečník z Quiché je poražen a posléze umírá na obětišti.

Hudba je neoddelitelnou součástí dramatu. Představení uvádí zvuk posvátných bubnů. Začíná tanec, kterého se účastní válečník z Rabinalu, Ixoh-Mun, orlové a jaguáři. Mezi tanečnický vskočí válečník z Quiché a všechny ohrožuje divokými gesty. Hudba i tanec jsou stále rychlejší. Válečníkovi z Rabinalu se podaří zajmout nepřítele a přivázat ho ke stromu. Hudba tichne a válečník z Quiché vypráví o tom, jak obléhal po 260 dní a nocí pevnost Rabinal a přitom ničil všechny okolní vesnice. Pokouší se přemluvit válečníka z Rabinalu, aby ho propustil. Válečník z Rabinalu mu vysvětluje, proč to nemůže udělat.

Druhá scéna se odehrává na dvoře hradu Rabinal. Válečník z Rabinalu vypráví svému pánu Hobtohu, co se stalo. Hobtoh chce zajatce omilostnit, jestliže se před ním poníží. Válečník z Rabinalu se hněvá a chce odložit zbraň. Hobtoh pak mění své rozhodnutí. Scénu doprovází válečnická hudba.

Ve třetí scéně válečník z Rabinalu uvolňuje zajatce z pout a líčí mu rozmluvu s pánem. Chce ho odvést do pevnosti. Představa ponížení rozhořčí zajatého válečníka, jenž se vrhne na válečníka z Rabinalu. Otrok od sebe oba oddělí.

Poslední scéna se odehrává v sídle pana z Rabinalu. Válečník z Quiché je k němu předveden. Dalek toho, aby se nechal ponížit, ohrožuje pana Hobtoha. Ten mu oznámí rozsudek smrti na obětišti, hovoří o jeho hrdinských činech a uctívá ho jako váženého hosta. Válečník z Quiché žádá o odklad výkonu rozsudku o 260 dní a nocí, aby se mohl rozloučit s vlastní a příbuznými. Hudba ztichne. Odpovědí je hluboké mlčení. Přijímá se jeho žádost, aby mohl zemřít v boji. Opět zazní válečná hudba a začíná bojový tanec válečníka z Quiché se žlutými orly a žlutými jaguáři. Žlutá barva symbolizuje Slunce. Válečník z Quiché je přemožen a obětován Slunci.

Drama je rozvrženo jako sakrální představení, které se užívá u hrdinských dramátů. Válečníci jsou uvedeni, vysvětlí se situace, probíhá rozmluva o vzájemných soubojích a bitvách. Oba jsou hrdinové, jejich národy jsou ušlechtilé a schopné. V debatě se pokračuje bez zajatce, probírají se následky pro zajatce, který je pak uctěn a obětován. Schází zmrtvýchvstání, které je u jiných ceremonií nahrazeno uvedením nového kandidáta na oběť.

Lidská oběť jako vrchol dramatického děje se nepovažovala za nic zavrženíhodného nebo za neštěstí pro oběť. Naopak, nabídnutím svého srdce, své krve získává oběť vstup do říše bohů. Proto umírali touto smrtí pouze válečníci, svaté panny, členové rytířských řádů a kněží. Poražený nepřítel byl obětován vlastně počtén, neboť život po smrti

nezávisel na tom, jak žil před smrtí, ale na způsobu smrti.

Důležitým znakem tohoto dramatu je smíšení reality a fikce, které je typické pro indiánské kultury. Později toho využili také misionáři. Aktéři hráli scénu podle rituálního předpisu. V určitém okamžiku se herec identifikoval s rolí zajatce, který ve scéně kdysi skutečně vystoupil. Byl zabit. Maskovaní herci — jednalo se o příslušníky rodiny Inků a kněze — se zdržovali v pozadí „jeviště“ a vystupovali jenom tehdy, když jednali. Zatímco se oslavovaly hrdinské činy dřívějších Inků (pouze mrtví se oslavovali), byli zajatci spoutáni. Pak se po nich střídalo z luků. Poslední šíp byl smrtelný. Publikum sedělo kolem a zúčastnilo se jednání jako chór, jehož roli někdy přebírali tanečníci. Chór nezastupoval veřejné mínění nebo prostředníka mezi oběma hrdiny. Představoval celek, z kterého vystupovali jednotliví aktéři. Vypravoval o událostech, které se staly mezi jednotlivými scénami a nebyly ukázány, doplňoval informace o ději na „scéně“.

Účast publika při jednání, vzrušení, pláč při zabíjení obětí neznamenal, že se hra pocituje jako tragédie. Tragédie obsahuje konflikt, drama indiánských kultur jej neobsahovalo. Člověk se v něm nemusel o ničem rozhodovat, nebylo žádné volby. Vše určoval rituál. Tanečníci nesli masky, které vystřídal postupně několik osob. Nikdo se neidentifikoval s určitou osobou. Všichni, až na příslušníky rodiny Inků, ztělesňovali pouze velmi důležité části společenství.

Kronikáři se také zmiňují o světském divadle starých kultur, ale neuvádějí žádné konkrétní texty. Na mexických trzích se tancovalo na vyvýšených pódiích, předváděly se satirické scény, které zesměšňovaly zvláštnosti a mravy nepřátelských kmenů a jejich bohů. Pranýřovala se lichva, lakota, lenost, lež a zlodějina. Tanečníci se chovali jako chromí, slepí nebo hlouší. Rádi se převlékali za opice, aby svým výkonům dodali na směšnosti. Z Chichén Itzá se dochovala titulní stránka sbírky didaktických her. Z ní je vidět, že témata byla označena: prodáváč chilli, podvodník, prodáváč kachen... Pravděpodobně šlo o nepřiměřené ceny, špatné zboží a práci.

Profánní divadlo řídili, stejně jako divadlo kultické, kněží. Právo vystupovat jako herec bylo dědičné.

Původní Američané žili ve statickém světě, v kterém mýtus nahrazoval dějiny a ve svém opakování znovu a znovu potvrdzoval hodnotový systém a normy kmene. Jako ve všech podobných kulturách byla i zde dramatická akce lekcí, která utvrzovala určitý světový názor. Lidé trpěli pod všemohoucností bohů. Měli k nim úzký vztah, který byl podložen společným cílem: zachovat svět. Museli obětovat svůj život, svojí krev a byli tak donuceni ke slepé poslušnosti vůči těm, kteří určovali formu této oběti. Společný strach držel společnost pohromadě. Každá inscenace — ceremonie vzývající a oslavující Slunce jako rozhodující sílu, se zaměřovala na převod kolektivního aktu obětování k pocitu poslušnosti.

(Pokračování)

Připravil JAN HENDL

● POZDRAV MLÁDÍ

Na přelomu července a srpna letošního roku se stane Moskva hlavním městem mladých celého světa, protože bude hostitelkou XII. světového festivalu mládeže a studentstva. Denně jsme svědky toho, jak mladí lidé v Československu, ale i v dalších socialistických zemích pozdravují nadcházející Světový festival vynikajícími pracovními výkony, mimořádnými směny, výtěžky, které jsou věnovány na Fond solidarity. Před-festivalová aktivita je široká a určité se promítne do všech základních organizací Svazu mládeže.

Celosvětové setkání pokrokové mládeže pozdravují však mladí lidé nejen vynikajícími pracovními výkony, ale i novými písněmi, básněmi, scénkami, klubovými programy, novými kresbami apod. Vyjadřují v nich svoji touhu po míru a přátelství se všemi pokrokovými lidmi na světě. Pozdravují jimi celý rok 1985, rok čtyřicátého výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, rok, který je vyhlášen Mezinárodním rokem mládeže.

Ten, kdo by chtěl, aby se s jeho dílem seznámilo co nejvíce diváků, posluchačů, čtenářů, má možnost. Stačí se jen přihlásit do okresního kola některé z postupových, ale i nepostupových soutěží zájmové umělecké činnosti, organizovaných SSM. Informace o tom, kdy a kde se konají okresní a krajská kola, podávají OV a KV SSM. Ti nejlepší budou mít možnost představit se čtenářům mládežnického tisku, televizním divákům a posluchačům rozhlasu. Dostanou též příležitost podívat se na Světový festival s turistickou skupinou naší mládeže.

Výzva všem mladým autorům ve všech oblastech zájmové umělecké činnosti se jmenuje Pozdrav mládí. (re)

● TALENT PRAHY 1984

V listopadu minulého roku proběhla v Praze přehlídka souborů a jednotlivců zájmové umělecké činnosti pod názvem Talent Prahy 1984. Vyhlašovatelem byla městská rada ZUC v Praze na počest Roku české hudby a Měsíce československo-sovětského přátelství. I když loňský Talent byl věnován převážně hudbě, zpestřila jej tři amatérská divadelní vystoupení v Malostranské besedě. Soubor Lucerna sehrál Katajevovu Kvadraturu kruhu, Anebydivadlo Vasilejeva ... a jitra jsou zde tichá a soubor Lampa pásmo Mellem podle S. Lema. (rl)

● DNY UNIVERZITNÍCH DIVADEL

V Domě ROH v Bratislavě skončily loni 18. listopadu Dny univerzitních divadel, které již potřetí zorganizoval celoškolský výbor SSM při Univerzitě Komenského v Bratislavě. Celostátní přehlídka studentských divadel malých jevištních forem se zúčastnily vysokoškolské soubory z Prahy, Trnavy, Košic, Prešova, Plzně, Banské Bystrice, Nitry, Bratislavy a hosté z Polska a Bulharska. Cenu rektora Univerzity Komenského si odvezl do Sofie soubor za představení Galaxy. Zajímavostí této studentské přehlídky je, že o pořadí v soutěži nerozhoduje odborná porota, ale přítomní diváci. (mf)

JAN SKOPEČEK

a amatérské divadlo

Jan Skopeček,
člen
divadla
S. K. Neumanna
v Praze
vytvořil
dosud
250
divadelních
rolí,
200
postav
televizních
a 80
filmových.
Na scéně
divadla
v Libni
působí
již 35 let.

S tolika rolemi se může pochlubit jenom málokdo, nemyslíte?

Mně to trochu naskočilo tím, že ve Třech mušketýrech jsem jich sehrál šestnáct. Největší kumšt byl v tom, stihnout včas převlek.

Vy jste Pražák?

Skoro. My jsme nejdřív bydleli v Litoměřicích, pak jsme se přestěhovali do Horního Jelení a krátce nato do Prahy. Mně bylo tehdy osm. Bylo to v roce 1934, takže se dá říci, že už jsem Pražák.

A kdy se u vás projevila touha po divadelním uplatnění?

Hned v těch studentských časech. Horní Jelení je takové malé městečko u Pardubic, a i když jsme už bydleli v Praze, jezdil jsem tam na prázdniny. Tam jsme zkoušeli diva-

dlo – i hráli – sami jsme si výstupy psali. To byla doba her a malin nezralých, jak říká Cyrano. Tenkrát, za války, měla taková činnost ovšem své riziko. Při nejmenším takové, že budeme celé prázdniny zkoušet a pak si to ani nezhrajeme.

A co chuť studovat herectví?

Chuť byla, samozřejmě. Přihlásil jsem se na konzervatoř, ale nevzali mě. Buď se domnívali, že ze mne nikdy herec nebude, nebo si naopak mysleli, že by to pro mne byla zbytečná ztráta času. Tohuhle po divadle to však ve mně nepotlačilo.

Skočil jste na divadelní prkna rovnýma nohama?

Tak rovnýma přímo ne, ale oklikou. Přihlásil jsem se do ochotnického spolku

v Michelské besedě. Tam už se dnes divadlo nehraje, ale tehdy to byl dobrý spolek. Začal jsem jako inspicient, protože jsem se – vzdor své ctižádosti – strašně styděl. Hrál se Svoboduův Poslední muž. No a pak mi nabídli roli.

Bylo to ve hře Filozof od verpánku. Zřejmě žádný klenot dramatické literatury, protože si už nepamatuji ani autora. Hrál jsem obchodního cestujícího, kterého švec vyhodil dveřmi a on vlezl dovnitř oknem. Byla to pěkná scéna a já v ní sklídl potlesk na otevřené scéně. Byl jsem z toho vyděšený, ale ten večer jsem přežil. Na představení se přišel podívat tajně i můj tatínek. Neřekl mi, že přijde. Po představení jsme jeli domů a on nemluvil, mlčel, ale já jsem věděl, že v té chvíli pochopil, proč jsem už ztracený. Jevišť prostě po mně sáhlo.

Pak zavřeli Němci divadla. Ani ochotníci nesměli hrát. A nakonec zavřeli i mě. Strávil jsem přes půl roku v Kleinsteinu a Osterode. I v tom koncentráku jsme se dali dohromady a nastudovali Němcovy Soudničky. Tahle činnost pomáhala přežít ošklivou dobu nejen nám, co jsme hráli, ale i našim kamarádům, kteří tvořili vděčné publikum.

Taky na vojně, kde jsem sloužil dva roky, jsem měl vlastní divadelní kroužek. Mělo to své výhody. Jednak víc volna, jednak lepší vojnu. S recitačními pásmy a kabarety jsme objížděli sousední posádky. A to hned líp utíká. Tam zase byli kolem dokola jenom ochotníci. Buď ti, kteří už měli nějakou praxi ze souborů v civilu nebo ti druzí, kteří se přihlásili, aby se mohli trochu ulejt a našli v téhle činnosti opravdu zalíbení. Někteří s tím pak pokračovali i po návratu z vojny doma.

No, a profesionálně jsem začínal v Horáckém divadle v Jihlavě. Přišel jsem tam jako ochotník, jen s kazetou s lícidly. Než mě to naučili používat, dokázal jsem se zmalovat jako Indián. Ale všechny překážky se dají časem překonat...

Jak jste pocítoval přechod od ochotnické k profesi?

Byl jsem začátečník, rozdíl jsem moc nechápal. Samozřejmě, až na rozdíl v denním režimu. Už ne dvakrát týdně dvě hodiny, ale zkoušet a hrát po celou pracovní dobu. To pochopení rozdílů přicházelo, řekl bych, postupně. Ale během let jsem si uvědomil, že mezi ochotníky máme hodně vynikajících herců a mezi herci dost špatných ochotníků.

Jaký má smysl amatérské divadlo dnes?

Já si myslím, že má smysl všude, kde přináší lidem radost, tvůrčí zaujetí a kde se nesnaží kopírovat profesionální divadlo. A především jako každá zájmová činnost se musí dělat – dobře.

Pokud já vím, tak vy máte s amatéry dost vlastních zkušeností. Jistě dobrých i špatných.

Těch prvních více. Už v Horáckém divadle, kde jsme hodně jezdili, jsem pochopil, že tam, kde pracuje ochotnický soubor, máme dvě možnosti. Když je kolektiv ochotníků dobrý a poučený, je i pro nás divadelní publikum poučené, bude nám rozumět, vytvoří tvůrčí ovzduší. Když je to soubor špatný a namyšlený, uslyšíme poznámky, že jejich Frantík by to zahrál určitě líp. Podobné zkušenosti s ochotníky jsem měl i v Brně,

kam jsem odešel z Jihlavy. A konečně u nás, v Libni, stejně jako v televizním a filmovém komparzu spolupracují amatéři, členové různých divadelních souborů, někdy se uplatňují i v epizodních rolích. Vědí, jak se na jevišti pohybovat, co od nich režisér požaduje. Já s nimi spolupracuji rád.

Dřív bývalo zvykem, že známí profesionální herci čas od času vystupovali v hlavních rolích s některými ochotnickými divadly. Takový host přivedl do hlediště diváky, posílilo se společenské postavení ochotníků na domácím jevišti, často se i dost naučili. Jak se na to díváte vy?

Já jsem hrál s ochotníky nejednou. Když Jaroslav Dietl upravil Tři chlapy v chalupě po úspěšném seriálu do jevištní podoby, hráli je samozřejmě i ochotníci. A často nás zvali. Tak jsme s Lubomírem Lipským a Láďou Trojanem hráli například v Jičíně, Trhových Svinech a dalších městech. To bylo fajn. Jednou za mnou přišli jedni pražští ochotníci. Hráli Goldoniho Poprask na laguně a onemocněl jim herec. Jestli bych nezaskočil. Měl jsem volno a tak jsem slíbil. Jenomže oni mě skoro nepustili k řeči. Já udělal pauzu... a už mi do ní skočili a jeli pořád jako namazané kolo. Tak to byl zase ten horší dojem. Jinak jsem byl v porotě v Želči na festivalu amatérských jednoaktových her. Byli tam ochotníci z celé republiky. Většinou dobří. A soubor z Martina na mě udělal opravdu velký dojem. Hráli prostě báječně. Věřím, že s takovými amatéry by si zahrál každý herec rád.

Vy jste na ochotnické jeviště pronikl i jako úspěšný autor.

V roce 1966 jsem napsal Canterwillské strašidlo. Hraje se na některých ochotnických jevištích dodnes. A i v tom jsem si občas zahostoval. To ovšem nebyl můj první ani poslední autorský pokus. Ale mluvili jsme o zkušenostech s amatéry. Chtěl bych se zmínit ještě o jedné spolupráci. Když se konaly v Praze semináře režisérské školy ústředního výboru SČDO, pozval mě jednou Petr Svoboda, abych přišel na přednášku

o zkušenostech ze spolupráce s režisérem. To víte, že jsem z toho měl strach. Já nejsem typ na přednášení. Ale když to slíbil, nemohl jsem odříct. Postavil jsem se před posluchače a byla ve mně malá dušička. Prostředí však bylo tak výborné, že jsem nebyl vůbec k zastavení. Povídal jsem tři hodiny a povídali jsme si navzájem a já jsem odcházel s moc dobrými pocity. Věděl jsem, že se na té škole sešli amatéři, kteří mají stejně upřímný zájem o kumšt jako já a že chtějí vědět co nejvíce a dělat divadlo tak dobré, jak jen lze. A to mi bylo sympatické.

Vy sám máte jakýsi patronát nad jedním amatérským souborem.

Ano. Ten soubor se jmenuje Excelsior, jeho vedoucím je Jiří Hladký, o tom čtenáři Amatérské scény dobře vědí. Oni vystupují v Baráček rychtě na Malé Straně. Jsou to mladí lidé a právě ti někdy spolupracují v komparzu i s naším libeňským divadlem. Napsal jsem pro ně pásmo Souboj s Hamletem. V tom jsem s nimi i hrál. Pak jsem pro ně napsal hru Vraždy v ulici Mord. Je to dramatizace podle Poea. V tom už tedy nehraju, ale pořád jsem jejich – řekneme – patronem, chodím na jejich představení, radím jim a tak. I to je dobrý vztah, který vydržel.

Vratme se ještě na chvíli k Třem chlapy v chalupě.

Radši ne. To byla hrozná doba. Lidi na mne volali Pane Potůček a pořád mě někdo zval na skleničku. Jak jsme přijeli někde na zájezd, hned se nám svěřovali se svými problémy. Když se hrál seriál v televizi, psali mi lidé o svých trampotách a navrhovali, abych o tom příště v seriálu promluvil. Jako kdyby to bylo možné. Mysleli si, že se to točí týden po týdnu. Dokonce mě občas žádali, abych k nim přijel dělat předsedu družstva.

Vážně?

V hradeckém hotelu jsme šli po představení na večeri, byly tam zrovna myslivecké

hody a já jim musel dát písemně, že u nich od Nového roku nastoupím jako předseda.

A nastoupil jste?

Nastěstí ne. Vždyť vám povídám, že to byly hody, takže my odjeli, oni ještě něco vypili a pak na to zapomněli a se svými starostmi si zřejmě poradili sami.

Televizní seriál dokáže s lidmi hýbat.

To jo. Tři chlapi v chalupě byl začátek, ale trefil hned do černého. Kvůli nim se odkládaly schůze, autobusy třeba vůbec nestavěly, jen aby se řidič dostal včas k televizoru, rychlíky měly zpoždění. A těch dopisů. Nabízeli nám nevěsty z celé republiky. Když se Lipský v seriálu ženil, dostal spoustu dárečků. Prostě, zážitek na celý život.

Film o třech chlapech pak už nebyl to pravé.

Nebyl tak bezprostřední.

Vy jste napsal i dramatizaci Psa bas-kerwilského podle Doylea. To hráli nejen naši ochotníci, ale i zahraniční divadla. Proč jste si vybral za svou dramatickou prvotinu právě tohle téma?

Já mám rád detektivky i legraci. A v tomhle je obojí. Anglie minulého století se nedá už brát vážně. A proto je tu velká příležitost pro humor.

Ale vy jste přece v Anglii byl, takže jste měl i znalost prostředí.

Ovšem nebyl jsem tam v minulém století. Ale mohu říct, že právě po návratu z Anglie jsem tu hru dopsal, i když jsem ji před tím měl rozdělanou už dost dlouho.

Děkuji vám za rozhovor. A hodně úspěchů. Jako herec i jako autor. A za váš vztah k amatérům vám děkuji také. Za naše čtenáře.

(er)

FOTO AUTOR

● OCHOTNÍCI SE TU CÍTI MEZI OCHOTNÍKY ...

V předvečer patnácté Národní přehlídky ve Vysokém nad Jizerou byla otevřena ve vysokém muzeu výstava, která zachycuje historii uplynulých patnácti let. F. X. Šalda napsal: „Radostný je pohled na člověka, který se něčím dobrým nadchne, něčemu krásnému slouží a pro něco velkého se obětuje...“ Tato slova platí i o Národních přehlídkách vesnických a zemědělských souborů.

Něco dobrého – jde o setkání lidí stejně zapálených ochotnickým divadlem. Něco krásného – přehlídková představení, která evokují estetický zážitek. Něco velkého – tradice už patnácti ročníků.

Je třeba vzpomenout alespoň tři aspekty této přehlídky, konečně tak se také objevuje na výstavě. Především divadlo, jeho smysl a vývoj, jak je v oblasti vesnických souborů dokumentován těmi soubory, které se do Vysokého nad Jizerou vracely. Například Bystře u Poličky od pokusů o Evženii Grandetovou přes Pygmalion (1971 až 1972) k Potopě světa a Ženskému boji

(1977, 1979). Nebo Karolinka, Jeppe z vršku (1972) po Josefa Švejka 1983. Na národní přehlídce se objevila v její historii představení, která patří mezi to nejlepší, co v českém ochotnickém divadle, a nejen na venkově, vzniklo. Například inscenace Ženského boje Divadla mladých z Vysoké Libně, Bláhového času divadelního souboru OB Dobkovice, Štěníce divadelního souboru SZK Bystřice u Benešova, Byka Klemense divadelního studia OB Mašřov, nebo Komedyje vo dvouch kupcích a židoj Šilokoj divadelního souboru Krakonoš OB Vysoké nad Jizerou.

K této divadelní stránce patří všechny vzdělávací akce, jako besedy s porotou, přednášky, semináře, setkání s významnými profesionálními umělci apod.

Národní přehlídky mají však i významné mimodivadelní funkce. Jde o kontakty přátel ochotnického divadla, jde o společenský život kolem přehlídky, jde o kouzlo samotné tvorby v oblasti divadelní, která přináší radost, tříbí fantazii a evokuje nová poznání.

Konečně jde o účast místních ochotníků ve Vysokém nad Jizerou. Vždyť oni se podílejí na organizaci přehlídky, pečují o

soubory, o technický chod přehlídky (jeviště, světla, zvuky), vítají a loučí se se soubory. Mají starost o malý sál v loutkovém divadle, z něhož vytvářejí po dobu přehlídky útulnou hospůdku. Mají však čas, aby připravili scénky, poudačky, aby zazpívali, zatančili, aby pozvali na noční pořady své divadelní přátele, aby se účastnili setkání s patrony. K tomu všemu připraví na závěr tradiční bál Sejkorák a tu a tam ještě navíc na přehlídce hrají.

Ochotníci se tu cítí mezi ochotníky, je to jakýsi sváteční okamžik, v němž host upřímně přijímá péči svého hostitele, je to odměna za zkušky a všechno to krásné trápení s divadlem.

O tom všem výstava vypovídá slovem, dokumentem i obrazem.

Dík všem, kdo byli u vzniku této krásné tradice, kdo ji udržují a obnovují. Na Národní přehlídce ve Vysokém nad Jizerou už dávno nejde jen o představení jednotlivých souborů, jejich hodnocení, ale o nádhernou společenskou událost. Proto se v ten čas, když i držgrešle dub ztrácí své dukáty, do Vysokého nad Jizerou ochotníci vrací.

ZDENĚK KOKTA

● MICHAL HECHT A TI DRUZÍ

V případě Michala Hechta lze už mluvit o určité posedlosti. Posedlosti divadlem. Kromě práce ve svém mateřském souboru – plzeňském Dialogu – založil vlastní vysokoškolský soubor Luks a v jeho hájemství hledá usilovně svoji „parketu“. Za poslední tři roky vymyslel a dotáhl k premiéře pěknou řádku inscenací, a to při tom musel neustále vymýšlet i kde hrát a s kým hrát. Soubor Luks je totiž Michal Hecht bez stálých spolupracovníků a bez sálu. Ale sál se nakonec vždycky našel a na partnery měl osamělý autor a herec také většinou štěstí. Vnucuje se připomínka šťastné spolupráce s Markétou Potužákovou v hravé Pýše předcházející pád, či svěrážného Petra Tománka v poněkud drsnější Schýze.

A právě tyhle dvě inscenace, které zaznamenaly jednoznačně kladný ohlas na Akademickém Brnu, dokazují, že stále platí, že doma člověk málokdy bývá prorokem, některá plzeňská představení, konkrétně ono představení Schýzy, které jsem viděl, bylo přijato domácím publikem s rozpaky.

● KYTIČKA TEATROLOGOVI

Divadlu je možno poctivě sloužit mnoha způsoby. Náš přední teatrolog a nedávny pětadesátník univerzitní profesor doktor Karel Bundálek, DrSc., si nevybral rozhodně ten nejsnadnější.

Pochází z Brna, kde na filozofické fakultě navštěvoval divadelněvědní seminář profesora Franka Wollmana. Začal učit na Státní konzervatoři a od r. 1948 působil na právě založené JAMU jako vyučující (jeho oborem jsou zejména dějiny českého divadla i divadelní teorie a estetiky), vedoucí katedry teorie umění a v různých obdobích také jako prodáván a prorektor. Spoluvychoval tu mnoho mladých herců, režisérů či dramaturgů a na filozofické fakultě UJEP rovněž divadelních vědců. Dal popud k založení Spisů JAMU a fungoval jako jejich šéfredaktor.

Michal Hecht kromě vhodných partnerů hledá především způsob, kterým by se nejraději a nejlépe vyjadřoval. A jak naznačuje jeho dosavadní cesta a především poslední premiéry – komponované pořady Pípa a Nemoc – jeho hlavní zájmovou oblastí se stane nejspíše pantomima. Pípa neznamena nic jiného než počáteční písmena slov písničky a pantomima. Jde vlastně o pantomimický recitál autora, pestrý výběr výstupů, rámovaný a propojený marceauovskou jízdu vlakem, usínáním a sněním.

Jednotlivé výstupy jsou oddělené dočasným probuzením a písničkami Jiřího Černíka a Vladimíra Labíka, kteří tentokrát Michalu Hechtovi sekundují. V Nemoci dává autor se svým novým partnerem Lubošem Tesařem divákovi nahlédnout do psychiatrické léčebny. Ve volném textapealovém pásmu provedou diváka léčebnou, na jeho počest předvedou kulturní vložku, demonstrierují příjem nových pacientů atd., ale i zde jsou klíčové plochy zaplněny pantomimou.

Na práci Michala Hechta je nejpozoruhodnější jeho stálá snaha o přímé atako-

vání a aktivizování diváka, která je v posledních inscenacích zatím nejčtetnější a na dobré úrovni. Michal Hecht je už zřejmě na různé možné reakce diváků dobře připraven a tak si může dovolit například v Pípe ve snu o dirigentovi postupně zapojit do pantomimické hry veškeré obecnstvo, část publika postaví jako zpívající sbor a předním řadám vsugeruje hru na různé hudební nástroje.

Nebo ve snu o sochaři si dovolí zavolat na pódium náhodného diváka, aby mu stál modelem. V Nemoci zase prožene publikum těsnými chodbičkami divadla Pod lampou, pod jehož střechem a pod patronací OKS 3 Plzeň v současné době vystupuje, aby ho posléze vechal zpět do sálu, odkud divák před chvílí vyšel. Zaplňovat tenhle divadelní prostor není jednoduché, vytrhnout diváka z jeho soukromí v křesle setmělého sálu, překonat jeho osteny, dopřát mu radost z aktivní spolupráce obvykle proti jeho původnímu přesvědčení, je tak trochu balanc na ostří nože. A Michalu Hechtovi se ten balanc kupodivu daří.

VLADIMÍR GARDAVSKÝ

Všichni, kdož přicházejí s prof. Bundálekem do pracovního kontaktu, znají jej jako osobnost optimistickou, rozvážnou a lidsky vyrovnanou, v odborné i pedagogické oblasti vždy seriózní a v osobním jednání vzácně citlivou a laskavou. Tyto cenné vlastnosti spolu s houževnatostí a pilí uplatnily se v celé řadě funkcí akademických, stranických, odborových i veřejně kulturních. Bundálek je mimo jiné členem ÚV SCDU, rady pro uměleckou teorii a kritiku ministerstva kultury ČSR i redakční rady časopisu Scéna (byl jejím prvním dlouholetým předsedou), účastníkem různých speciálních komisí, spolupracovníkem Divadelního ústavu, Socialistické akademie apod. V poslední době prof. Bundálek interně dramaturguje v činohře Státního divadla v Brně.

Uprostřed své pedagogické a veřejně politické angažovanosti, která vyžaduje mnoho času a sil, nezanedbával K. Bundálek nikdy ani práci badatelskou, publicistickou

a kritickou. Více než pětáctičet let je soustavně činný v odborných revuích, vysokoškolských sbornících i v denním tisku. Z jeho syntetizujících děl možno připomenout knihu Kapitoly z brněnského dramaturgie (1967), odměněnou krajskou cenou B. Václavka, několik vyhledávaných skript (např. o historii staročeského divadla nebo o dějinách činoherního režie) a v neposlední řadě sérii fundovaných studií o jednotlivých brněnských scénách, o divadelních žánrech, jevištním prostoru, dialektice scénických umění, příspěvků z oblasti divadelněvědní metodologie, marxistické etiky atp.

Profesoru Bundálekovi není ovšem cizí ani pestrá aktivita ochotnická. Několik let pracoval v krajském poradním sboru pro amatérské divadlo při KKS v Brně. Využil zde svých bohatých znalostí a zkušeností hlavně jako obětavý lektor, příspěvatel zpravodaje Listy o divadle i jako autor instruktivních metodických materiálů.

(vz)

U Deutschů v Libní

Ke konci padesátých let minulého století se přistěhoval do pražského předměstí Libně někdejší koncertní mistr švédského královského divadla v Gothenburgu František Deutsch, rodem Čech. V Libni zakoupil dům s hostincem, když se před tím dobře a bohatě oženil. Míval od své mladosti sympatie k divadlu, v němž sám jako ochotník kdysi působil. V hostinci, kde byl prostranný sál, zřídil nový majitel jeviště, jež se pak stalo působištěm místních divadelních ochotníků. První deklamační a hudební akademie, na níž sám Deutsch vystoupil jako pravý mistr houslí, byla U Deutschů uspořádána 19. srpna 1861.

Po prvním kulturním počínu získal pro sebe jeviště U Deutschů libeňský ochotnický divadelní spolek Domáci divadlo. Záhy poté se ochotníci přejmenovali na Omladinu libeňskou a v roce 1884 se spojili se spolkem Osvěta ve spolek Omladina-Osvěta. V devadesátých letech minulého století divadelní jeviště U Deutschů opanoval libeňský ochotnický spolek Tyl. A protože jeho členové hráli dost pořádku, hostovali v hostinci čas od času i některé kočující herecké společnosti.

V čase, kdy se počala stavět směrem z Prahy přes Karlín až na Invalidovnu trať elektrické dráhy (v roce 1893), dal se do spolku s Deutschem pražský rodák, herec a potom ředitel herecké kočující společnosti Jan Hurt, tenkrát devětatřicetiletý. Oba společníci měli velké plány. Hodlali nově upravit Deutschovy divadelní sál a pro letní měsíce postavit na rozlehlé hostinské zahradě dřevěnou arénu. Deutsch vložil do podniku peníze a Hurt se zavázal obstarat všechno, co se týče divadla. Obecní úřad v Libni, která měla kolem 17 000 obyvatel a přes 660 domů, myšlenku stálého, odborně vedeného divadla s radostí uvítal.

Stavbu arény svěřili společníci osvědčenému tesařskému mistru Karlu Vocetkovi. Plocha hlediště byla propočtena tak, že se sem mohlo umístit až 450 sedících diváků a ještě zbývala dost velká plocha pro místa k stání. Jeviště, asi pět metrů vysoké, bylo před hledištěm vy-

výšeno více než o metr. Jednoduše je zastřešili a pokryli prostou lepenkovou střechou. Mělo hloubku téměř sedm metrů, portál udělal Voceta asi šest metrů široký.

Secesní opona byla dvoudílná, dřevěná, posouvací na strany a také pěkně malovaná. Po obou stranách mělo jeviště zákulisí, k němuž po pravé straně byly přistaveny šatny herců.

V hledišti, jež mělo obdélníkový půdorys a bylo 20,8 m dlouhé, 13,2 m široké, nebyla pevná sedadla. Vždy před každým představením byly sem přinášeny ze zahrady železné židle od stolů. Hlediště mělo střechu a bylo po obou stranách ohrazeno prkennými stěnami.

Kulisy na jevišti se posouvaly v dřevěných drážkách nebo po železných kolejkách. Zadní prospekty malované na plátně, navinuté na dřevěných válcích, dole zatížené železnou tyčí, se spouštěly na jeviště pomocí klik. Všechno, čeho bylo zapotřebí pro divadelní provoz, maloval malíř-dekoratér Romuald Skála, vlastníci ateliér na Vinohradech.

Tehdejší Národní listy 10. května 1893 psaly, že divadelní představení v Deutschově aréně budou zahájena v neděli 14. května 1893. Hurtův divadelní repertoár ze obsahuje obrazy ze života, frašky, hry se zpěvy, ale také lehké operety. Herecký ansámbl ze sestává z dvanácti pánů a osmi dam, orchestr ze je stálý a výborně sehraný.

Dál bylo možno se z obsáhlého nového referátu dovědět, že v Libni je toho času 28 větších továren, takže do arény budou jistě chodit především dělníci se svými rodinami a tudíž že jsou dobré vyhlídky na úspěch.

Dále se uvádělo, že poslední vlak z Libně do Prahy odjíždí večer v 9 hodin 46 minut. Kdo by vlakem nechtěl jet, pak že od první stanice karlínské tramvaje je docela pěkná procházka zde jsoucím stromořadím. Trvá při volné pohodlné chůzi asi jen 15 minut, což při pěkném večerním počasí může být, obzvláště ve dvou, docela příjemné.

Ceny míst v aréně byly lidové. Za I. místo se platilo 50 krejcarů, za II. 30 a lístek k stání stál 20 krejcarů. Dělnický lístek stál jen 10 krejcarů.

V zahajovací den byla v aréně U Deutschů hrána Šamberkova veselohra Podskalák. Bylo to odpolední představení, v podvečer patřilo jeviště Dennerho a Cormonově hře Nevinně od-

souzen. Jako umělecký magnet hostovala ve hře herečka brněnského Národního divadla Sáša Kokošková.

Úspěch prvních představení byl nečekaný. Obecenstvo bouřlivě tleskalo, vyvolávalo herce před oponu a byl sloven požadavek, aby se v aréně, pokud počasí dovolí, hrálo každodenně. Po čase počala návštěvnost klesat a tak se hrálo týdně jen čtyřikrát, někdy i před poloprázdným hledištěm. Když se počasí nevydařilo, přestěhovali se herci do hostinského sálu. Za první sezónu, trvající až do 14. září toho roku, bylo U Deutschů sehráno 46 představení domácích i zahraničních autorů. V zimě zajížděl ansámbl pod Hurtovým vedením na venkov.

Na jaře příštího roku 1894 převzala vedení divadla herečka Kokošková, která si u místodržitelství vymohla divadelní koncesi pro Libeň. Měla s divadlem velké zkušenosti. Začínala ve Švandově divadle, hrávala ve vinohradském a posléze působila v brněnském divadle. Za uměleckého ředitele si Kokošková zvolila Adolfa Dobrovolného, jenž dříve hrával u Pištěka, odkud přešel jako režisér do vinohradského divadla.

Novou divadelní sezónu v aréně zahájila ředitelka Kokošková 22. června. Odpoledne byl uveden Hadrník pařížský a večer se hrál Tricoche a Cacolet. Pod jejím vedením získalo divadlo lepší úroveň a také výběr her vyhovoval vkusu obecnstva. Zimní sezónu trávila Společnost libeňského divadla řadou vystoupení ve větších českých městech, kde si získávala dobrou pověst.

Další letní sezóna libeňského divadla byla zahájena 8. června. Tehdy mělo divadlo již přes 20 herců a orchestr řídil kapelník Emil Starý. Celkem bylo zahráno 22 her. V témže roce uspořádali v divadle první představení pro dělníky z pražských textilek. Bylo to 28. července 1895 a hrál se Jeřábkův Služebník svého pána. Nápad byl velice příznivě přijat a o tři roky později se pro dělníky počalo hrát také ve Švandově divadle na Smíchově. Vzbudilo to ohlas i v zahraničí, kde se dosud nikde pro dělníky nehrálo.

Rok 1895 byl jakýmsi mezníkem v historii libeňského divadla. Hostovala zde s velkým úspěchem herečka Marie Hübnarová-Slatinská, pozdější členka Národního divadla v Praze a také herečka Julie Kaucáková. V červenci uspořádal v aréně U Deutschů libeňský ochotnický spolek Omladina-Osvěta veřejnou divadelní soutěž, do níž pozval dva přední pražské ochotnické spolky, Karlínskou Dělnickou besedu a ochotníky ze Žižkova, sdružené ve spolku Pokrok. V soutěži byla sehrána tři představení. Omladina-Osvěta uvedla hru Velké panstvo, Dělnická beseda Štolbova Zloděje a členové Pokroku předvedli hru Jaroslava Hofa, bývalého ředitele Arény na Komotovce, Starý dobrák. Obecenstvu se nejvíce líbila hra Velké panstvo.

Od roku 1897 získala libeňské divadlo s arénou do nájmu společnost Elišky Zöllnerové, která vedle činoherních představení uváděla i líbivé operety. Společnost hrála U Deutschů ještě po dva následující roky, vždy v letních měsících. Aréna zatím chátrala a nebyl dostatek prostředků k její opravě. Proto byla na podzim roku 1899 zbourána a pozemek, na němž stávala, byl prodán na stavbu obytného domu.

JAROSLAV KOPŠ

Dva dopisy...

Milý Jirko,

až dostaneš tento dopis, odmysli si, prosím, že jsi vedoucím redaktorem Amatérské scény, kupodivu jediného časopisu v CSR, který se věnuje divadlu. Jak Tě znám, nebudeš to chtít zveřejnit, ale dej dopis Pavlu Boškovi, ať si s tím poradí. Já totiž nevím, proč bych o Tobě nemohl pár řádků napsat do časopisu, který vedeš.

Vzpomínám si, jak asi tak ve čtyřicátém pátém roce jsi začal, jako už divadelně poučený mladíček, chodit do žižkovského Tylu, kde jsem já režisoval a kde Věra, Tvoje budoucí žena, hrála (a byla to výborná herečka). To jsi tam jen odbíhal od své divadelní party, ale už tenkrát jsem poznal Tvoji posedlost divadlem, fandění v tom nejlepší slova smyslu. A ty naše „kritické“ středy po představení, kdy jsme se upřímně zamýšleli nad výsledky našich inscenací, začaly být pomalu i Tvými středami a my jsme upřímně a rádi čekali na Tvoje hodnocení, postřehy a připomínky. Začínal jsi ve študáckém žižkovském souboru S-13 (asi vás tolik bylo, že?) a myslím, že nemalý vliv na vaši touhu dělat divadlo měl i profesor Kovářík, později tak známý z rozhlasu i televize. A tu vaši partu už divadlo nepustilo, někteří pracují dodnes jako amatérští či profesionální herci nebo režiséři, myslím např. Urbana, Věru Benešovou – a díky jí, nejen za hereckou práci, ale i za Čerta Belínka, Včelku Lindu i ostatní hry – Václava Boušku z divadla E. F. Buriana, M. Česala, nyní prodávána AMU, a další. A S-13, ta parta mladých divadelních nadšenců dělala obrovský kus práce. Pamatuji na pásmo o Janu Nerudovi – tuším v roce 1944 – zakončené aktovkou „Prodaná láska“, kde jsem měl možnost vidět i Tvůj „nezapomenutelný“ pokus o hereckou práci.

A pak šla dramaturgie, za kterou by se nemusely stydět i nejlepší soubory současné: Capek „Věc Makropulos“, Gorkij a Lope de Vega, Ibsen i Čechov a Klicpera. Pak jsem se na pár let, bohužel, zpronevěřil divadlu v zajetí jiných úkolů, ale ty jsi neprestal. A myslím, že to bylo dobře. Tvoje široké praktické i teoretické znalosti, nadšení a chuť pomáhat rozvoji amatérského

divadla Ti byla a je velmi ku prospěchu i ve funkci redaktora. Jinak bys to asi těch více než dvacet let nedělal. A pak přišla památná inscenace Trojanů s jejím hronovským úspěchem, Zeyer, Langer, Dyk, ale i Brecht, Hellmanová, režie pohádek, dramaturgie. Ono to ve výčtu 3–4 řádek vypadá jakoby nic. Ale ty stovky hodin, zájezdů, boj o místo na slunci se zřizovateli.

A hlavně věc, kterou jsem třeba já nikdy neuměl a ani se neodvážil. Kolikrát jsi znovu začínal s novým neozkoušeným souborem, s jakou radostí jsi dělal s mladými nezkušenými lidmi! Kolikrát jsem měl – přiznám se ti – obavy a skeptické názory na výsledek Tvých pokusů. Ale on z toho byl výborný Brechtův Dobrý člověk ze Sečuanu. Při mém opatrnictví asi nikdy nepochopím, jak to bylo a je u Tebe možné. Věřil jsi a věříš ve schopnosti a možnosti i začínajících, umíš s nimi pracovat a v tom to asi bude.

Spojil jsi profesi se svojí životní láskou, a to je dopřáno málokomu. Je to vidět i na úrovni časopisu, bohužel ne dosud doceněného amatéry i profesionálními pracovníky, tak, jak by mu náleželo. Ta sysifovská práce pořád hledat, kudy by měl časopis jít, těch hodin na redakčních radách a těch Tvých návrhů na zlepšení, které bohužel nejsou vždy v mezích možností redakce realizovatelné, např. repertoárová příloha. Radu let jsi i předsedou Ústředního poradního sboru pro divadlo při Ústavu pro kulturně výchovnou činnost, desítky let vybíráš pro Hronov, pracuješ v hronovských porotách, na Krnově, v Jablonci a jinde, jezdíš školit, publikuješ, vydal jsi několik knížek o ochotnickém divadle a o divadelní práci mladých lidí, přednášíš, recenzuješ! Jak to děláš, když nic neodbudeš, na hodnocení představení jsi vždy fundovaně připravený, dnes jsi v Jablonci a za pár dní přednášíš na druhém konci Čech? A to ještě pomáháš při dotváření inscenací jednou v Poděbradech, jednou v Újezdě u Radnic, po třetí někde jinde. A co všechna Tvoje práce v SČDO od jeho vzniku dodnes! A když máš chvíli volnou a sedíme u skleničky na některé z akcí, zase je řeč o amatérském divadle, jak s ním dál, máš radost z úspěchů a smutek z nepodařených pokusů „o umění“, zlost na prťáky a režisující i herecké domýšlivce, záříš nad he-

reckými pokusy mladých lidí, kteří nám v posledních letech ožívují amatérská jeviště a přistupuješ k nim s ohleduplností, která až někdy překvapuje ty, kteří Tě znají.

V lednu Tě přišlo navštívit půl století, ale věř, že to vůbec nic neznamená. Vzpomínám si, jak asi před osmi lety na Hronově do Tebe ještě před zahájením zabušily ledvinové kameny – které jsi mi po operaci s určitou pýchou ukazoval v krabičce od ementálu – a Tvoje první bylo, když jsem seděl u Tvé postele: „To já nevidím první představení.“ Viděl jsi a od té doby jich bylo desítky a desítky. A věřím, že další stovky v příštím nejméně dvacetiletí ještě uvidíš.

Jirko, děkuji Ti za ochotníky i pracovníky ústavu, s kterým máš léta tak úzké kontakty, za všechno, co jsi pro rozvoj ochotnického divadla udělal. Ono to nejde v takovém dopise všechno vyčíslit a vyjádřit. Ale bylo toho hodně a ještě bude. Buď moc a moc zdrav.

15. 11. 1974

Tvůj
Jarda Šindelář

Milý Jardo,

právě jsem dostal na stůl signální výtis-ky únorového čísla Amatérské scény a nemohu už déle odkládat to, co jsem měl udělat už dávno. Tvůj článek o mně jsem dal v rukopisu přečíst hrstce přátel, která se u mne sešla – a pak ho vložil do krásné obálky, na kterou jsem napsal J. B. – připravený nekrolog. Leží v mém redakčním stole.

Prosím Tě, nezlob se na mne. Dlouho ve mně bojovala ješitná touha uveřejnit článek, který je opravdu krásný, svědčí o tom, jak dobře mne znáš i jak shovívavě zamlčuješ řadu mých chyb. Nakonec zvítězil ostych – dovolit ve vlastním časopisu psát chvalozpěv na sebe. Ostych, který Ty velice dobře chápeš a sám jsi prožil, ale Ty neřediguješ časopis, to je něco jiného, o Tobě psát mohu – o sobě ne!

Jménem starého kamarádství nad tím mávní rukou a buď ujistěn, že tímto nezveřejněným článkem ses ještě pevněji zapsal do mého srdce!

Tvůj
Jirka Beneš

Za Jarmilou Mikolášovou

Nemohu se s tím smířit. Kdykoli přijíždím pod píseckou věž a zamírím k sadům, čekám, že ji potkám, že mi přijde vstříc a trefně vystihne, co se odehraje na pódiu recitační soutěže, na niž oba spěcháme...

Ale Jarmila Mikolášová už nežije – a tak i to nejbližší křeslo po mém boku v porotě bude pro mne navždy prázdné. Byla po desítky let všude tam, kde se v Písku rodila mladá poezie, kde mladí přicházeli na chuť mluvené mateřštině. Byla jejich rádčyní, učitelkou, matkou. Ano, za „matkou“ Jarmilou přicházeli pravidelně na pracovní schůzky divadla poezie, klubu recitátorů, recitační základny. Vyhledávali ji i nepravi-

delně v jejím bytě nebo přímo v zaměstnání v Okresním kulturním středisku v Písku, kdykoliv potřebovali poradit s výběrem básně pro svá soutěžní či veřejná vystoupení. Ona byla první posluchačkou i recenzentkou všech těch křehkých recitátorských pokusů, k ní se upírali v etapě příprav i ve chvílích nervozity před premiérovým vystoupením.

Žila pro ono mládí, ovanuté stříbrným větrem, podpírala je v jeho prvních samostatných krůčcích životem a vytvářela prostředí pro jeho estetické chápání. Způsobila, že po dlouhá léta byli píseční chlápci a děvčata na recitačních pódii v Jihočeském kraji vždycky s napětím

očekávání. Dovedla v nich probudit tvůrčí zápal a přednášečské zanícení.

Paní Jarmila Mikolášová, členka Krajského poradního sboru pro umělecký přednes při Krajském kulturním středisku v Českých Budějovicích, nadšená vyznavačka básnického slova, už mezi nás nepříjde. Ale její obětavá práce, které zasvětila velkou část svého života, její tvůrčí úsilí i odkaz jsou živé, naplňují je prvními slůvky na pódiu i nejmenší písecké děti, jejichž maminky učila recitovat. Vše, co vytvořila, zůstává.

LUDVÍK MÜHLSTEIN,
předseda KPS
pro umělecký přednes

● DIVADLO DIVŮ

Amatérské divadlo divů Osvětové besedy Karlovy Vary-Doubí uspořádalo za pětadvacet let své činnosti téměř čtyři tisíce vystoupení, která zhlédlo více než milión malých i velkých diváků. Divadlo je také od roku 1962 organizátorem populárních mezinárodních festivalů moderní magie Magiales-Sarivari, které se konají v Karlových Varech. Jeho zakladatel a od počátku i umělecký vedoucí Josef Ouřada dovrší koncem roku životní jubileum sedmdesát let. (rp)

● MEZINÁRODNÍ OCENĚNÍ

Mezinárodní cenou Premio Capri, udělenou letos poprvé v historii společně školou scénografické techniky v Neapoli a městskou radou Capri, byl koncem září oceněn přední československý scénograf národní umělec Josef Svoboda. Podle slov předsedy poroty, italského režiséra Giorgia Strehlera, je udělení ceny Josefu Svobodovi ohodnocením jeho celoživotního díla a zásluh o rozvoj světové scénografie. (rp)

● WOLKROVA POLIANKA

Autorská literární soutěž Wolkrova Polianka, do níž se zapojilo 180 mladých lidí, skončila 13. října besedou mladých literárních talentů s národním umělcem Vojtěchem Míhálíkem. Její součástí byl seminář věnovaný ideovému odkazu Laca Novomeského a Jiřího Wolkra. (čt)

● CHMELOVÉ DIVADLO

Organizuje ho každým rokem parta studentů brněnského JAMU. Letos jezdili po vesnicích Lounska a Žatecka, a to s párem koní a pravou divadelní károu. Tato studentská kočovná společnost nabízela svým vrstevníkům od česáček kratochvilnou komedii Hanse Sachse Fraška o dvou tulácích, paště a dortu. A nutno říci, že nabídka byla brigádníky všude velmi vřele přijata. (tv)

● PRO RECITÁTORY

První velkou českou antologií ze slovenské a české poezie inspirované Slovenským národním povstáním připravil k letošnímu 40. výročí Štěpán Vlašín pod názvem A hory nemlčely. Shrnul do ní přes sto slovenských a čtyřicet českých básní od autorů všech generací. Antologii doprovodil doslovem a stručnými charakteristikami všech zúčastněných autorů. Slovenské verše se v ní objevují z převážné části v novém překladu Ludvíka Štěpánka. Antologie, kterou vydal Melantrich v edici Poezie, je básnickým výrazem jednoty našich národů a jejich společných zájmů ve společném zápase proti fašismu. (ld)

● OLOMOUCKÝ S KLUB

Počátkem minulého roku se Olomouc dočkala svého S klubu, jehož provozovatelem je Krajský podnik služeb mládeže v Ostravě. Je situován v samostat-

né novostavbě, architektonicky spojené s novou budovou OV SSM. Kromě velkého sálu s kapacitou 200 míst, vybaveného jevištěm, je tady malý sál pro kormorní pořady, taneční kavárna s parketem, dále dvě klubovny a fotokomora. Program klubu z velké části zajišťuje mládež, zapojená v zájmové umělecké činnosti. Při klubu nově vzniklý kolektiv amatérského divadla zvaný pracovní KAD, studuje např. muzikál Princ a chudás. Soubor 25 herců je z bývalých členů dramatického kroužku Okresního domu pionýrů a mládeže nebo z řad členů klubu. (sk)

● STO LET ČESKÉHO DIVADLA V BRNĚ

V divadelní budově na Veveří ulici v Brně se 6. prosince 1884 konala premiéra hry Magelona. Od toho dne mělo Brno též své stálé české divadlo. Divadlo „na Veveří“ již dávno neexistuje, ale na tradici českého divadla navázalo Státní divadlo v Brně, které stoleté jubileum oslavilo loni mj. přehlídkou devatenácti profesionálních souborů z Brna, Prahy a Bratislavy. Kromě nich dostaly příležitost i nejlepší divadelní soubory zájmové umělecké činnosti Jihomoravského kraje. Mezi nimi např. divadlo poezie Nepojízdná housenka a soubor SZK ROH z Kroměříže. (m!)

● TVORBA TEXTU A SCÉNÁŘE

Podmínky přijetí posluchačů na studijní obor Tvorba textu a scénáře při Lidové škole umění v Praze 1, Václavské náměstí 3, jsou následující:

Uchazeč předloží nejméně 5 až 6 písmových textů, případně další literární práce v rozsahu tří stran strojopisu (povídka, scénář apod.) a pošle spolu s přihláškou na adresu školy nejpozději do 15. dubna 1985 k posouzení. Vlastní přijímací řízení se dělí na část písemnou a ústní. Během písemné zkoušky uchazeč vytvoří na dané téma a v určeném limitu písmový text (sloka a refrén) a toto téma zpracuje rovněž v drobném prozaickém útvaru. Ústní zkouškou se u uchazeče zjišťuje cit-smysl pro jazykový materiál a znalost slovenských žánrů, všeobecná orientace v příbuzných uměleckých oborech a přehled o současném politickém a kulturním dění. Přijímací řízení proběhne v době od 17. do 26. června 1985. (inz)

● VÝSLEDKY SOUTĚŽÍ

Výsledky soutěží Čs. rozhlasu, vypsanych ke 40. výročí vyvrcholení národní osvobozenécké boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, byly v listopadu minulého roku slavnostně vyhlášeny v Praze. Ze 40 her pro děti a mládež ocenili porotci jako nejlepší Tou cestou šel bych znovu Jany a Borise Rieglerových. V kategorii rozhlasových her obslané 80 pracemi první cena udělena nebyla, dvě druhé ceny přikla porota M. Caisovi a P. Hanušovi. Dvě druhé ceny získali

rovněž R. Klabal a Z. Psůtková v soutěžní kategorii rozhlasových povídek. K ocenění českým literárním fondem bylo doporučeno ve všech kategoriích celkem 12 dalších prací. (čt)

● PANTOMIMICKÉ DIVADLO

Ve Varšavě bylo založeno pantomimické divadlo. Jeho tvůrci jsou divadelní amatéři a scéna získala svůj domil v Židovském divadle. Přijala název Stodola. První inscenací pantomimického divadla byla hra Z. Starczynowského Mystérium jedné cesty. (ld)

● ZAJÍMAVÁ SCÉNOGRAFICKÁ VÝSTAVA

Ve foyeru Divadla na Vinohradech uspořádaly loni v listopadu Divadelní ústav, Divadlo na Vinohradech a Svaz českých dramatických umělců výstavu Scénografie Marty Roszkopfově, výtvarnice Státního divadla v Ostravě. Mezi našimi scénografy je poněkud atypická tím, že se nezabývá jenom kostýmními návrhy, ale také řešením scénického prostoru. Roszkopfová vystavovala i v zahraničí a na sedmém mezinárodním trienále v Novém Sadě v roce 1984 získala Zlatou medaili za kostýmní kolekci k Hamletovi a ke hře Elektro – má lásko. (ld)

● MEZIMĚSTSKÉ DIVADELNÍ HRY

Meziměstské divadelní hry, které byly součástí Měsíce československo-sovětského přátelství, se uskutečnily loni již po šestadvacáté. Po čtyři listopadové soboty patřil ZK ČSD z Meziměstí na Náchodsku amatérskému divadlu. Na programu byla Tylova Fidlovačka, se kterou přijeli ochotníci z Úpice, náhodská divadelní scéna se hrou Karla Čapka Věc Makropulos a amatérští herci z Trutnova s Těžkou Barborou Voskovce a Wericha. Přehlídku ukončil domácí soubor Gogolovým Revizorem. (sk)

● SOVREMENNÍK U NÁS

Premiérou Čechovových Tří sester v pražském Divadle na Vinohradech loni 6. listopadu zahájilo zájezd do Československa moskevské divadlo Sovremennik. Kromě Čechova uviděli diváci v Praze, Brně a v Bratislavě ještě Ročinovu hru Dobrý skutek. V Československu hostoval soubor do 17. listopadu. (sk)

● OPRAVA

V časopise číslo 10 došlo nedopatřením k změně autorů u článku Pozvání všem divadelníkům (Fiktivní rozhovor o amatérském divadle), který jsme otiskli pod značkou (iv). Autorem článku je Alexej Pernica. Tímto se omlouváme autorovi a čtenářům. Další omluvu adresujeme Jaroslavu Provazníkovi a uveřejňujeme správné znění věty z jeho článku o Kaplickém divadelním létě – v prvním odstavci na str. 10 má věta znít: Systém, uplatňovaný už poněkolkáté, podle něhož představení nejsou na národní přehlídce vybírána jedinou porotou, ale podle něhož každý kraj nominuje do Kaplice svůj „vítězný“ soubor... (red)

Josef Kajetán Tyl:

Středem Země do Afriky aneb Skalní duch čili Artéžská studně

(upravil R. Lukavský; 23 m, 4 ž, kompars; dekorace: náznaková)

Jiří Šotola:

Svatý na mostě

(12 m, 3 ž; dekorace: náznaková)

Zdeněk Kozák:

Zapeklitá komedie aneb Kdosi brousí nad Paďousy

(11 m, 6 ž, kompars; dekorace: náznaková)

Alex Koenigsmark:

Mňau (Ach, Thálie!) aneb Had v růži

(18 m, 10 ž, kompars; dekorace: náznaková)

Vlastimil Venclik:

Silvestrovská překvapení

(3 m, 2 ž; dekorace: interiér v chalupě)

Vjačeslav Kondratěv:

Saška

(dramatizace: S. Kokovkin, přel. V. Kubicková; 12 m, 7 ž; dekorace: náznaková)

Carlo Gozzi:

Zelenavý ptáček

(přel. J. Bílková a Z. Digrin; 7 m, 5 ž, kompars; dekorace: náznaková)

Josef Kajetán Tyl

**STŘEDEM ZEMĚ DO AFRIKY
ANEB SKALNÍ DUCH
ČILI ARTÉŽSKÁ STUDNĚ**

Tylové hry jsou stálou součástí ochotnické dramaturgie. Jsou však v klasické tvorbě i díla, která nedosahují umělecké působivosti těch špičkových. Radovan Lukavský si jedno takové vybral k úpravě a před lety se tato hra objevila na repertoáru Národního divadla v cyklu her pro mladé diváky. Právě tak jako třeba nejčastěji uváděný Strakonický dudák připomíná toto dílo pojmy jako je domov, vlast, věrnost, láska.

Dramatický a dějově bohatý příběh vypráví o výkopu studně na pozemku bohatého a lakotného hospodáře Kolčavy. Marne honí dělníky do práce, voda se stále neobjevuje. Kolčava zuří. Jeho zlá povaha a chamtivost vyhnaly před časem z domu i jeho jediného syna, který se zamiloval do chudé kantorské dcerky Rozárky. Do celé historie se studnou, Kolčavovou zlobou a Rozárcinou láskou se vloží skalní duchové pod vedením Všudybyla, jenž od panovníka dostane na cestu mezi lidi čarovné housle. Vyláká do studny Kolčavu se slibem nale-

zení pramene vody. Díky nadpřirozeným schopnostem skalních duchů se tak propokopou hlubinami Země až na její „druhý konec“. Celou pouť nevykoná s Všudyblem jenom Kolčava, ale za nimi se vypraví ještě další hrdinové hry, aby nahlédnutím do světa zjistili, že všude dobře, doma nejlíp, aby vystřízlivěli ze svých tužeb po pokladech, aby otec opět našel a pochopil svého syna, aby mladí i starší našli svou ztracenou lásku a úctu k sobě nevzájem. Zazní tu i tylovská protiválečná idea, když se naši hrdinové kdesi v Africe ocitnou uprostřed válečné vrávy.

Obsazení hry je početné, ale nabízí se tu řada možných dvojrolí. Právě tak neustále střídání prostředí, do nichž se akteři dostávají, je možné řešit velice jednoduchým náznakem, k němuž samotný text dává návod. Ovšem režijně bude celá inscenace jistě náročná a nemůže k ní přistupovat žádný nezkušený ochotník. Jinak po dramaturgické stránce by jistě hra uspokojila mladé i starší diváky tak, jako to dokází ostatní známá Tylova díla.

Jiří Šotola**SVATÝ NA MOSTĚ**

Šotolův stejnojmenný román si originalitou pohledu na český kult Johana z Nepomuku a na celou historii, z níž se vlastně tento mýtus zrodil, získal mnoho čtenářů. Pro Východočeské divadlo v Pardubicích vytvořil sám autor jevištní adaptaci díla, pro niž zvolil zajímavou a co do technické realizace na scéně jednoduchou formu. Těžiště hry je samozřejmě v dialogích, v proklamaných myšlenkách a úvahách, které tuto tragikomedii s příděchem absurdity naplňují. Šotola přivádí na scénu reprezentativní vzorek figur a figurek z galerie typických postav středověku, jako byli představitelé kléru, hrabiví svatokupci, mnohoobročníci, patolizalové a prospěcháři, z nichž většina bravurně využívá situace kolem rozkolu v církvi, rozporů na královském dvoře v období, které předcházelo husitskému hnutí.

Režijně i herecky jistě obtížný text bude, vzhledem k autorově oblíbě na amatérských jevištích, ochotnické soubory lákat. Forma, kterou Šotola pro svoji tragikomedii zvolil, ale například dovoluje třeba jen stylizovaný náznak kostýmu i dekorace. Jde o co nejdokonalejší vyjádření filozofické podstaty díla, jejího divadelního ztvárnění, nikoliv o striktní dodržení všech historických rekvizit. K fantazii tvůrců je autor více než šetrný.

Zdeněk Kozák

**ZAPEKLITÁ HISTORIE
ANEB KDOSI BROUSÍ NAD PAĎOUSY**

Vpravdě drdovská pohádková satirická komedie pro dospělé měla úspěšnou česko-

slovenskou premiéru v jihlavském divadle. Její autor z mladší tvůrčí generace se již dříve dobře zapsal svými pohádkovými hrami, určenými dětem.

Zapeklitá komedie sleduje ve vsi Paďousy věčný svár dobra a zla, zde v podobě zápasu o duše mezi peklem a nebem. A protože lidé jsou tu jenom lidé se všemi chybami, tak není o komediální situace s výraznou satirickou příchutí nouze.

Po prologu, v němž farář prosí při mši své ovečky, aby někdo pomohl spravit cestu ke hřbitovu, leč marně, se v pekle u Lucifera koná porada, na níž jsou opěvovány tyto „úspěchy“. Ministr Infernal dokládá skvělé výsledky stávající světové situací a totální renesancí hříchů v mnoha podobách. Jeho neustálý oponent Argonius tato tvrzení zlehčuje a dokládá to zprávou svého tajného spolupracovníka archanděla Gabriela, kterého nebesa poslala právě do Paďous, aby z nich vytvořil vpravdě božskou obec. Argonius tedy navrhne, což je schváleno, aby i peklo tam vyslalo svého zástupce, ať se vidí, kdo z koho. Tak se vlastně roztočí barvitý kolotoč událostí v Paďousích.

Kozákova „ušměvná báchorka“ je vyšperkovaná písničkami a hudbou, kterou složil Mojmír Balling. Novotvá příloha je vězána přímo do textu. Takže pro soubor, který se občas pouští do hudebních komedií, má k dispozici jak kapelu, tak herce-zpěváky, a především režiséra, který je schopen sladit všechny tyto složky do pěkné barevné, ale vkusné a zábavné podívané, bude Kozákova hra vítaným obohacením repertoáru.

HELENA ŠIMKOVÁ

**Z nových knih
divadelního oddělení
Městské knihovny v Praze**

Hefnerová Petra:

Máte rádi divadlo?

Metodický text k Roku českého divadla. Brno, Státní vědecká knihovna 1983 (S 12451)

Hilmera J., Lajcha L., Zach A.:

František Tröster
Bratislava, Tatran 1983 (S 12593)

**Kybalová Ludmila, Herbenová Olga,
Lamarová Milena:**

Das grosse Bilderlexikon der Mode. Vom Alterum zur Gegenwart
Dresden, Verlag der Kunst 1980 (D 9929)

Musilová Daniela, Vyskočil Ivan:

Psychologie porotcovy práce
Praha, Ústav pro kulturní výchovnou činnost 1981 (L 3822)

Who was who in the Theatre: 1912–1976

A Biographical Dictionary. Vol. 4. Q–Z
Detroit, Gale Research Comp. 1978 (S 12738/4)

MARIE PAŘÍKOVÁ

amatérská scéna

ROČNÍK 22

(OCHOTNICKÉ DIVADLO,
ROČNÍK XXII)

Měsíčník pro otázky amatérského divadla a uměleckého přednesu. Vydává ministerstvo kultury ČSR v nakladatelství a vydavatelství Panorama 120 72 Praha 2, Hájkova 1. Vedoucí redaktor Ladislav Vilímec. Redaktorka Michaela Grimmová. Grafická úprava Milan Hodík. Redakční rada Ivan Bednář, Helena Beránková, Jan Císař (předseda), Jarmila Černíková, Zdeněk Hořínek, Karel Jiráček, Milan Kyška, Ladislav Lhota, Eva Machková, Jana Paterová, Jaroslav Šindelář, Vítězslava Šrámková. / ADRESA REDAKCE: 100 00 Praha 10, Mrštíkova 23, telefon 781 48 23. Tiskne Tisk, knižní výroba, n. p., Brno, závod 5, provoz 53. Vyskov, Komenského nám. 1, 682 01 Vyskov. Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS – ÚED Praha, Ostrava a Brno, tř. Obránců míru 2. Objednávky ze zahraničí vyřizuje PNS – ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kafkova 19, 160 00 Praha 6. Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs. Roční předplatné 48 Kčs.

Číslo 1/1985 redakčně uzavřeno v listopadu 1984.

© Panorama, Praha 1985

46 027

Vzpomínka na léto

Jistě nebude nepříjemné teď, v zimních měsících, kdy člověk, pokud nemusí, raději do té zimy ani nevychází, si připomenout alespoň fotografiemi proslulého léta v oboře Hvězda v Praze 6, kde divadelní soubor Iris hrál v krásném přírodním prostředí Ma-
 joránkovou pohádku pro děti k jejich svátku – Mezinárodnímu dni dětí. A zároveň by tato vzpomínka měla být i připomínkou toho, že, ač nyní v lednu nám to tak nepříjde, léto tady bude opět za chvíli a děti se znovu budou těšit na ten svůj svátek. Takže by jim i jiné soubory mohly připravit milý dárek jako Iris v loňském roce? (mg)

FOTO VLADIMÍR CACH

Záběr ze hry Jiřího Hlávky Cirkus vzhůru nohama aneb Klauni, kterou nastudoval v režii Saši Rycheckého vítkovický divadelní soubor Impuls

Impuls rozdává radost

Před čtyřiceti lety to byl malý ochotnický kroužek, který sdružoval členy z mnoha provozů Vítkovických železáren Klementa Gottwalda. Jedním z nich byl Čeněk Halška, jemuž bylo loni už sedmdesát let a ještě dnes si s chutí zahraje. Například požárníka Zápalku ve hře pro děti Jiřího Hlávky Cirkus vzhůru nohama aneb Klauni. Tuto hru nastudoval divadelní soubor Impuls Domu kultury pracujících Vítkovic. Letos oslaví, současně s výročí osvobození naší republiky Sovětskou armádou, čtyřicáté jubileum své ochotnické činnosti.

Čeněk Halška byl zakládajícím členem ochotnického divadla v Ostravě-Vítkovicích a dlouholetým vedoucím souboru. V roce 1980 ho vystřídal mladý Radek Kohout. „Mladí ochotníci,“ poznamenává Radek Kohout, „pokračují v tradici, která vznikla ve starých železárnách dnešního koncernu Vítkovice. V posledních letech jsme přijali do souboru Impuls celou řadu mladých členů od 16 do 20 let. To je záruka, že náš soubor bude žít a pravděpodobně slavit ještě další výročí. Vážíme si činnosti těch, kteří byli u zrodu ochotnického divadla ve Vítkovicích, jako Čeněk Halška. Chodí mezi nás, navštěvuje všechny

zkoušky a v mnoha rolích si ještě rád zahraje. Je příkladem pro nás, mladé.“

Čeněk Halška hrál divadlo už v sedmi letech na škole, pak v Dělnické tělovýchovné jednotě, hrál divadlo i za fašistické okupace. Například v operetě Rudolfa Kubína Děvčátko z kolonie. Byl populární mezi prostými lidmi ve Vítkovicích. A populární je tu i dnes, ať už hraje pro děti, nebo dospělé.

Soubor Impuls spolupracuje s Aloisem Müllerem z ostravského studia Čs. televize, autorem mnoha úspěšných televizních inscenací. Pomáhá souboru jako umělecký vedoucí v dramaturgii, režii i ve scénografii.

Od roku 1945, kdy soubor vznikl, nastudoval spoustu her. Impuls jich má na svém kontě 85. Hraje v Ostravě a širokém okolí. Velmi často zajíždí i za hranice Severomoravského kraje, například na Jiráskův Hronov“ říká Radek Kohout, „v roce 1955 jsme získali na Hronově první místo. Naposledy jsme tam byli v roce 1982 s inscenací Aloise Müllera Kapka rosy.“

Impuls se zaměřuje i na malé jevištní formy, s nimiž vystupuje pro brigády socialistické práce. Touto formou chce

oslat i čtyřicáté výročí založení souboru. Dům kultury pracujících Vítkovic připravuje na duben 1985 přehlídku všech souborů zájmové umělecké činnosti a samozřejmě počítá i s amatérskými divadelníky. Při této příležitosti se uskuteční setkání všech herců, kteří od roku 1945 v souboru hráli. Chystá též výstavu o zájmové umělecké činnosti, která bude velmi pestrá a bohatá. Na počest 40. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou připravuje vítkovický Impuls premiéru hry Anstafanose Ptáci v úpravě a režii Aloise Müllera.

Soubor má dnes padesát členů; dělníků, studentů, vedoucích hospodářských pracovníků. Mezi členy jsou i horníci a zdravotní sestry. Je to soubor jedné z největších dělnických čtvrtí Ostravy. Zakládající člen a bývalý vedoucí souboru Čeněk Halška pracoval jako strojník v nové ocelárně závodu 2 VŽKG, kromě odborářských funkcí byl mj. poslancem obvodního národního výboru. Vždy, i v těchto funkcích, napomáhal rozvoji kulturního života ve městě a našel si čas na divadlo. A v jeho šlépějích jdou i mladí členové vítkovického souboru.

(vp)